

PRAWO AUTORSKIE

Komentarz do znowelizowanych 26 lipca 2024 r.
przepisów ustaw:

o prawie autorskim i prawach pokrewnych
o ochronie baz danych

o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi
i prawami pokrewnymi

redakcja naukowa Ryszard Markiewicz

Nicholas Ghazal, Michał Markiewicz, Andrzej Matlak
Ewa Nowińska, Justyna Ożegalska-Trybalska
Sybilla Stanisławska-Kloc, Tomasz Targosz
Bohdan Widła, Michał Wyrwiński

PRAWO AUTORSKIE

**Komentarz do znowelizowanych 26 lipca 2024 r.
przepisów ustaw:**

o prawie autorskim i prawach pokrewnych

o ochronie baz danych

**o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi
i prawami pokrewnymi**

redakcja naukowa Ryszard Markiewicz

Nicholas Ghazal, Michał Markiewicz, Andrzej Matlak

Ewa Nowińska, Justyna Ożegalska-Trybalska

Sybilla Stanisławska-Kloc, Tomasz Targosz

Bohdan Widła, Michał Wyrwiński

Stan prawny na 20 sierpnia 2025 r.

Publikacja w ramach projektu badawczego pt. „Naukowy model reformy prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym według Dyrektyw UE” (konkurs Opus 18, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki, nr UMO-2019/35/B/HS5/03671)

Recenzentka

Prof. dr hab. Krystyna Szczepanowska-Kozłowska

Wydawczyni

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-938-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 692 477 076

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	13
Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (wyciąg)	
Rozdział 1. Przedmiot prawa autorskiego	17
Art. 6. [Definicje]	17
Art. 6 ² . [Rozpowszechnianie utworów w ramach świadczenia dodatkowej usługi online]	45
Art. 6 ³ . [Ustalenie wysokości wynagrodzenia za rozpowszechnianie utworów drogą satelitarną lub w ramach świadczenia dodatkowej usługi online]	49
Rozdział 3. Treść prawa autorskiego	51
Oddział 2. Autorskie prawa majątkowe	51
Art. 18. [Wyłączenie autorskich praw majątkowych spod egzekucji]	51
Art. 21 ¹ . [Reemitowanie utworów]	54
Art. 21 ⁴ . [Tantiemy za udostępnianie dzieł w Internecie]	68
Oddział 2 ¹ . Dostawcy usług udostępniania treści online	77
Art. 22 ¹ . [Zakres zgody uprawnionego na publiczne udostępnienie utworu przez dostawcę usług udostępniania treści online]	77
Art. 22 ² . [Odpowiedzialność dostawcy usług udostępniania treści online za publiczne udostępnienie utworu bez zgody uprawnionego]	99
Art. 22 ³ . [Zapewnienie dostępności utworów zamieszczanych przez usługobiorcę zgodnie z prawem]	122
Art. 22 ⁴ . [Informacje udostępniane uprawnionemu przez dostawcę usług udostępniania treści online]	131
Art. 22 ⁵ . [Składanie przez usługobiorcę skarg do dostawcy usług udostępniania treści online]	132
Art. 22 ⁶ . [Zakaz identyfikacji indywidualnych usługobiorców ani przetwarzania ich danych osobowych na skutek działań dostawcy usług udostępniania treści online oraz uprawnionego związanych z publicznym udostępnieniem utworu]	138
Art. 22 ⁷ . [Brak obowiązku monitorowania przez dostawcę usług udostępniania treści online zgodności z prawem publicznego udostępnienia utworu zamieszczonego przez usługobiorcę]	139
Art. 22 ⁸ . [Rozszerzona odpowiedzialność dostawców usług udostępniania treści online prowadzących działalność nakierowaną na podejmowanie lub ułatwianie działań naruszających prawa autorskie]	139

Oddział 3. Dozwolony użytek chronionych utworów	141
Art. 26 ² . [Zwielokrotnianie utworów w celu eksploracji tekstów i danych do celów badań naukowych]	141
Art. 26 ³ . [Zwielokrotnianie rozpowszechnionych utworów w celu eksploracji tekstów i danych]	156
Art. 27. [Korzystanie z utworów w celach dydaktycznych lub naukowych]	168
Art. 28. [Dozwolony użytek przysługujący bibliotekom, archiwom, szkołom]	176
Oddział 6. Postanowienia wspólne dotyczące korzystania z utworów niedostępnych w handlu	190
Art. 35 ¹⁰ . [Utwory niedostępne w handlu – definicja]	190
Art. 35 ¹¹ . [Warunki uznania utworu za niedostępny w handlu]	190
Art. 35 ¹² . [Badanie dostępności w handlu w przypadku zbioru utworów]	190
Art. 35 ¹³ . [Badanie dostępności utworu w handlu w innym państwie]	191
Art. 35 ¹⁴ . [Zbiory utworów składających się w głównej mierze z utworów z państwa innego niż państwo członkowskie UE lub EOG]	201
Art. 35 ¹⁵ . [Osiąganie korzyści majątkowych z korzystania przez instytucje dziedzictwa kulturowego z utworów niedostępnych w handlu znajdujących się w ich zbiorach]	203
Art. 35 ¹⁶ . [Wniosek o rejestrację podmiotu w portalu utworów niedostępnych w handlu]	204
Art. 35 ¹⁷ . [Żądanie powstrzymania się od korzystania z utworów niedostępnych w handlu przez instytucje dziedzictwa kulturowego]	207
Art. 35 ¹⁸ . [Obowiązki informacyjne podmiotów korzystających z utworu niedostępnego w handlu oraz organizacji zbiorowego zarządzania]	207
Oddział 6 ¹ . Korzystanie z utworów niedostępnych w handlu na podstawie umowy licencji niewyłącznej zawartej z reprezentatywną organizacją zbiorowego zarządzania	212
Art. 35 ¹⁹ . [Korzystanie przez instytucje dziedzictwa kulturowego z utworów niedostępnych w handlu znajdujących się w ich zbiorach]	212
Art. 35 ²⁰ . [Dane zamieszczane w portalu utworów niedostępnych w handlu]	212
Art. 35 ²¹ . [Korzystanie z utworów niedostępnych w handlu przez instytucje dziedzictwa kulturowego z siedzibą w innym państwie członkowskim UE lub EOG]	212
Oddział 6 ² . Dozwolony użytek utworów niedostępnych w handlu	213
Art. 35 ²² . [Prawo do zwielokrotniania i rozpowszechniania utworów niedostępnych w handlu]	213
Art. 35 ²³ . [Dane zamieszczane w portalu utworów niedostępnych w handlu]	217
Art. 35 ²⁴ . [Zakres terytorialny korzystania z utworu niedostępnego w handlu]	218
Art. 35 ²⁵ . [Granice dozwolonego użytku]	219
Rozdział 5. Przejście autorskich praw majątkowych	219
Art. 41. [Umowy dotyczące przeniesienia autorskich praw majątkowych lub korzystania z autorskich praw majątkowych]	219
Art. 43. [Wynagrodzenie]	220
Art. 44. [Podwyższenie wynagrodzenia twórcy przez sąd]	227
Art. 47. [Informacja o przychodach z korzystania z utworu]	233
Art. 47 ¹ . [Regularne informacje o przychodach z korzystania z utworu przekazywane twórcy]	237
Art. 57. [Uprawnienia twórcy w razie nieprzystąpienia do rozpowszechniania utworu]	256
Art. 66. [Umowa licencyjna. Czas trwania licencji]	267

Rozdział 6. Przepisy szczególne dotyczące utworów audiowizualnych	268
Art. 70. [Nabycie praw do eksploatacji utworów audiowizualnych. Wynagrodzenie za korzystanie z utworów audiowizualnych]	268
Art. 72. [uchylony]	273
Art. 73 ¹ . [Mediacja w sprawie umowy o publiczne udostępnianie utworu audiowizualnego w Internecie]	273
Rozdział 7. Przepisy szczególne dotyczące programów komputerowych	277
Art. 77. [Przepisy niestosowane do programów komputerowych]	277
Rozdział 11. Prawa pokrewne	287
Oddział 1. Prawa do artystycznych wykonań	287
Art. 86 ¹ . [Wynagrodzenie przysługujące artyście wykonawcy]	287
Art. 93. [Pierwszeństwo uczelni w opublikowaniu pracy dyplomowej mającej charakter artystycznego wykonania – prawo do artystycznego wykonania a majątek małżonków]	289
Oddział 3 ² . Prawo do publikacji prasowych w ramach świadczenia usług drogą elektroniczną	298
Art. 99 ⁷ . [Zakres wyłącznego prawa do rozporządzania publikacją prasową i korzystania z niej]	298
Art. 99 ⁸ . [Wygaśnięcie wyłącznego prawa do rozporządzania publikacją prasową i korzystania z niej]	298
Art. 99 ⁹ . [Wynagrodzenie przysługujące twórcy utworów zamieszczonych w publikacji prasowej]	299
Art. 99 ¹⁰ . [Ograniczenie stosowania przepisów ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę wydawcy]	299
Art. 99 ¹¹ . [Uprawnienia informacyjne wydawcy wobec usługodawcy]	326
Art. 99 ¹² . [Określenie wysokości wynagrodzenia za korzystanie z wyłącznego prawa do rozporządzania publikacją prasową i korzystania z niej]	327
Art. 99 ¹³ . [Mediacja w zakresie określenia wysokości wynagrodzenia za korzystanie z wyłącznego prawa do rozporządzania publikacją prasową i korzystania z niej]	329
Art. 99 ¹⁴ . [Zatwierdzenie ugody przez sąd]	330
Art. 99 ¹⁵ . [Orzeczenie Prezesa UKE o wysokości wynagrodzenia za korzystanie z wyłącznego prawa do rozporządzania publikacją prasową i korzystania z niej]	331
Art. 99 ¹⁶ . [Stosowanie przepisów k.p.a. do postępowania przed Prezesem UKE]	333
Art. 99 ¹⁷ . [Sprzeciw od orzeczenia Prezesa UKE]	334
Oddział 4. Postanowienia wspólne dotyczące praw pokrewnych	340
Art. 100. [Dozwolony użytek praw pokrewnych]	340
Art. 101. [Przepisy dodatkowo stosowane do przedmiotów praw pokrewnych]	346

**Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r.
o ochronie baz danych (wyciąg)**

Art. 2. [Definicje]	355
Art. 8. [Wyjątki od prawa <i>sui generis</i>]	362
Art. 8a. [Zwielokrotnianie rozpowszechnionych baz danych w celu eksploracji tekstów i danych]	373
Art. 8b. [Zwielokrotnianie baz danych w celu eksploracji tekstów i danych do celów badań naukowych]	373

Art. 8c.	[Zwielokrotnianie baz danych znajdujących się w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego]	385
Art. 8d.	[Zwielokrotnianie i rozpowszechnianie baz danych uznanych za niedostępne w handlu]	393
 Ustawa z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (wyciąg)		
Rozdział 1.	Przepisy ogólne	403
Art. 5.	[Domniemanie uprawnień organizacji do zbiorowego zarządzania]	403
Art. 5a.	[Rozszerzona licencja zbiorowa]	412
Rozdział 2.	Zezwolenia	436
Art. 7.	[Pozytywne przesłanki udzielenia zezwolenia na zbiorowe zarządzanie]	436
 Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (wyciąg)		
Art. 4.	[Przepis przejściowy]	439
Art. 5.	[Wejście w życie]	440
Bibliografia		441
O Autorach		451

Wykaz skrótów

Źródła prawa

- dyrektywa 93/83/EWG – dyrektywa Rady 93/83/EWG z 27.09.1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.Urz. WE L 248, s. 15, ze zm.); tzw. dyrektywa satelitarno-kablowa
- dyrektywa 96/9/WE – dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.03.1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.Urz. WE L 77, s. 20, ze zm.)
- dyrektywa 2000/31/WE – dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 8.06.2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz.Urz. WE L 178, s. 1, ze zm.); tzw. dyrektywa e-commerce
- dyrektywa 2001/29/WE – dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.05.2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz. WE L 167, s. 10, ze zm.)
- dyrektywa 2004/48/WE – dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.04.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz. UE L 157, s. 45)
- dyrektywa 2006/115/WE – dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (wersja ujednolicona) (Dz.Urz. UE L 376, s. 28)
- dyrektywa 2009/24/WE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/24/WE z 23.04.2009 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (wersja skodyfikowana) (Dz.Urz. UE L 111, s. 16)
- dyrektywa 2012/28/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE z 25.10.2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych (Dz.Urz. UE L 299, s. 5)
- dyrektywa 2015/1535 – dyrektywa 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z 9.09.2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.Urz. UE L 241, s. 1)
- dyrektywa 2017/1564 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1564 z 13.09.2017 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących lub osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem oraz w sprawie zmiany dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz. L 242, s. 6)
- dyrektywa 2019/789 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/789 z 17.04.2019 r. ustanawiająca przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw

- pokrewnych mające zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 93/83/EWG (Dz.Urz. UE L 130, s. 82)
- dyrektywa 2019/790 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z 17.04.2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.Urz. UE L 130, s. 92); tzw. dyrektywa DSM
- dyrektywa 2019/1024 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z 20.06.2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (przekształcenie) (Dz.Urz. UE L 172, s. 56)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- Konwencja berneńska – Akt paryski Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, sporządzony w Paryżu 24.07.1971 r. (Dz.U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474, zał.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.)
- nowelizacja z 2024 r. – ustawa z 26.07.2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz.U. poz. 1254)
- projekt nowelizacji z 2024 r. – rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw (X kadencja, druk sejm. nr 406)
- pr. aut.; Prawo autorskie – ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 24 ze zm.)
- pr. ośw. – ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 1043)
- pr. pras. – ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 1914)
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 935 ze zm.)
- p.s.w.n. – ustawa z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.)
- rozporządzenie 2015/2120 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2120 z 25.11.2015 r. ustanawiające środki dotyczące dostępu do otwartego internetu oraz zmieniające dyrektywę 2002/22/WE w sprawie usługi powszechnej i związanych z sieciami i usługami łączności elektronicznej praw użytkowników, a także rozporządzenie (UE) nr 531/2012 w sprawie roamingu w publicznych sieciach łączności ruchomej wewnątrz Unii (Dz.Urz. UE L 310, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 2022/2065 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z 19.10.2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.Urz. UE L 277, s. 1, ze sprost.); tzw. DSA
- rozporządzenie 2024/1689 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z 13.06.2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz.Urz. UE L 2024/1689); tzw. AI Act
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47, ze zm.)
- traktat WIPO – Traktat Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o prawie autorskim, sporządzony w Genewie 20.12.1996 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 3, poz. 12)

- TRIPS – Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (Dz.U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143, zał. nr 1)
- u.o.b.d. – ustawa z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1769)
- u.o.d. – ustawa z 11.08.2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1524)
- u.o.k.k. – ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 1616 ze zm.)
- u.n.z.a. – ustawa z 14.07.2019 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r. poz. 164 ze zm.)
- u.r. – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)
- u.ś.u.d.e. – ustawa z 18.07.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2024 r. poz. 1513 ze zm.)
- u.z.z. – ustawa z 15.06.2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 1665)
- ustawa o PAN – ustawa z 30.04.2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz.U. z 2020 r. poz. 1796 ze zm.)
- UrhDaG – niemiecka ustawa o odpowiedzialności prawnoautorskiej dostawców usług za udostępnianie treści online – Gesetz über die urheberrechtliche Verantwortlichkeit von Diensteanbietern für das Teilen von Online-Inhalten (Urheberrechts-Diensteanbieter-Gesetz), <https://www.gesetze-im-internet.de/urhdag/>
- UrhG – niemiecka ustawa o prawie autorskim – Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), <https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/index.html#BJNR012730965BJNE028400360>
- wytyczne Komisji – Komunikat Komisji – Wytyczne dotyczące art. 17 dyrektywy 2019/790 w sprawie prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym, COM(2021) 288 final. Bruksela 4.06.2021 r.

Instytucje i urzędy

- ECS – European Copyright Society
- EFTA – Europejskie Porozumienie o Wolnym Handlu
- EUIPO – Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej
- NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
- SA – sąd apelacyjny
- SN – Sąd Najwyższy
- SO – sąd okręgowy
- TS – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, do 2010 r. Europejski Trybunał Sprawiedliwości
- UKE – Urząd Komunikacji Elektronicznej
- UOKiK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Czasopisma i publikatory

- EIPR – European Intellectual Property Review
- EPS – Europejski Przegląd Sądowy
- GRUR – Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
- GRUR Int. – Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Auslands- und Internationaler Teil
- IIC – International Review of Industrial Property and Copyright Law
- JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology, and Electronic Commerce Law
- JIPLP – Journal of Intellectual Property Law & Practice
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- PiP – Państwo i Prawo

- PUG – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
- ZNSA – Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego
- ZNUJ PPWI – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej
- ZNUJ PWiOWI – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej
- ZUM – Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht

Inne

- DUUTO – dostawcy usług udostępniania treści online
- JSA – Jednolity System Antyplagiatowy
- NPZ – niezależny podmiot zarządzający
- OZZ – organizacja zbiorowego zarządzania
- TDM – eksploracja tekstów i danych (ang. *text and data mining*)
- VoD – wideo na żądanie (ang. *video on demand*)

Wprowadzenie

W niniejszej publikacji należy widzieć aktualizację wcześniejszego opracowania *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych* [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*, red. R. Markiewicz, Warszawa 2021. Stąd też w tej „kontynuacji” został zastosowany identyczny układ wywodów i sposób cytowania. Ma ona jednak w pełni autonomiczny charakter i w zasadzie dotyczy tylko całości ustawy z 26.07.2024 o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. Jednak, gdy było to konieczne dla zrozumienia wywodów, zamieszczono tu skrócone informacje odnośnie do dotychczasowego stanu prawnego.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹

(Dz.U. z 2025 r. poz. 24)

(wyciąg)

¹ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy 91/250/WE z 14.05.1991 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz.Urz. WE L 122 z 17.05.1991 r.),
- 2) dyrektywy 92/100/WE z 19.11.1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.Urz. WE L 346 z 27.11.1992 r.),
- 3) dyrektywy 93/83/WE z 27.09.1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.Urz. WE L 248 z 6.10.1993 r.),
- 4) dyrektywy 93/98/WE z 29.10.1993 r. w sprawie harmonizacji czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (Dz.Urz. WE L 290 z 24.11.1993 r.),
- 5) dyrektywy 96/9/WE z 11.03.1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.Urz. WE L 77 z 27.03.1996 r.).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie – z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

Rozdział 1. Przedmiot prawa autorskiego

(...)

*Andrzej Matlak, Justyna Ożegalska-Trybalska,
Tomasz Targosz, Bohdan Widła, Michał Wyrwiński*

Art. 6. [Definicje]

1. W rozumieniu ustawy:
- 1) utworem opublikowanym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze zostały udostępnione publicznie;
- 2) opublikowaniem równoczesnym utworu jest opublikowanie utworu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i za granicą w okresie trzydziestu dni od jego pierwszej publikacji;
- 3) utworem rozpowszechnionym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie;
- 4) nadawaniem utworu jest jego rozpowszechnianie drogą emisji radiowej lub telewizyjnej prowadzonej w sposób bezprzewodowy (naziemny lub satelitarny) lub w sposób przewodowy, w tym w procesie technicznym wprowadzenia bezpośredniego;
- 4¹) wprowadzeniem bezpośrednim jest proces techniczny, za pomocą którego organizacja radiowa lub telewizyjna przesyła swój sygnał zawierający program innemu podmiotowi w taki sposób, że program nie jest publicznie dostępny w trakcie tego przesyłu, w celu przejęcia programu przez ten podmiot w całości i bez zmian oraz równoczesnego i integralnego przekazania go do powszechnego odbioru;
- 5) reemitowaniem utworu jest jego rozpowszechnianie przez inny podmiot niż pierwotnie nadający lub podmiot, pod którego kontrolą i na którego odpowiedzialność takie pierwotne nadawanie jest prowadzone, drogą przejmowania w całości i bez zmian programu organizacji radiowej lub telewizyjnej oraz równoczesnego i integralnego przekazywania tego programu do powszechnego odbioru, niezależnie od sposobu, w jaki reemitent otrzymuje sygnał umożliwiający mu reemitowanie, w tym programu nadawanego w procesie technicznym wprowadzenia bezpośredniego;
- 6) wprowadzeniem utworu do obrotu jest publiczne udostępnienie jego oryginału albo egzemplarzy drogą przeniesienia ich własności dokonanego przez uprawnionego lub za jego zgodą;
- 7) najem egzemplarzy utworu jest ich przekazanie do ograniczonego czasowo korzystania w celu bezpośredniego lub pośredniego uzyskania korzyści majątkowej;
- 8) użyciem egzemplarzy utworu jest ich przekazanie do ograniczonego czasowo korzystania, niemające na celu bezpośredniego lub pośredniego uzyskania korzyści majątkowej;
- 9) odtworzeniem utworu jest jego publiczne udostępnienie przy pomocy nośników dźwięku, obrazu lub dźwięku i obrazu, na których utwór został zapisany, albo urządzeń służących do odbioru programu radiowego lub telewizyjnego, w którym utwór jest nadawany, albo urządzeń umożliwiających korzystanie z utworu publicznie udostępnionego w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym;
- 10) technicznymi zabezpieczeniami są wszelkie technologie, urządzenia lub ich elementy, których przeznaczeniem jest zapobieganie działaniom lub ograniczenie działań umożliwiających korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań z naruszeniem prawa;
- 11) skutecznymi technicznymi zabezpieczeniami są techniczne zabezpieczenia umożliwiające podmiotom uprawnionym kontrolę nad korzystaniem z chronionego utworu lub artystycznego wykonania poprzez zastosowanie kodu dostępu lub mechanizmu zabezpieczenia, w szczególności szyfrowania, zakłócania lub każdej innej transformacji utworu lub artystycznego wykonania lub mechanizmu kontroli zwielokrotniania, które spełniają cel ochronny;
- 12) informacjami na temat zarządzania prawami są informacje identyfikujące utwór, twórcę, podmiot praw autorskich lub informacje o warunkach eksploatacji utworu, o ile zostały one dołączone do

egzemplarza utworu lub są przekazywane w związku z jego rozpowszechnianiem, w tym kody identyfikacyjne;

- 13) instytucją oświatową są jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, 854, 1562 i 1635), szkoły polskie, o których mowa w art. 4 pkt 29d tej ustawy, oraz szkoły podoficerskie, ośrodki szkolenia lub centra szkolenia, o których mowa w art. 91 ust. 1 pkt 1a–3 i ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2024 r. poz. 248, 834, 1089, 1222, 1248 i 1585), a także Centralna Komisja Egzaminacyjna, o której mowa w art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750, 854 i 1473), oraz okręgowe komisje egzaminacyjne, o których mowa w art. 9c ust. 1 tej ustawy;
- 14) organizacją zbiorowego zarządzania jest organizacja zbiorowego zarządzania, w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 1665), zwanej dalej „ustawą o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi”;
- 15) umową o zbiorowe zarządzanie jest umowa, o której mowa w art. 29 ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi;
- 16) umową o reprezentacji jest umowa w rozumieniu art. 3 pkt 9 ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi;
- 17) właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi jest organizacja, która zbiorowo zarządza prawami uprawnionego na podstawie umowy o zbiorowe zarządzanie lub umowy o reprezentacji, a gdy uprawniony nie zawarł umowy z żadną organizacją – organizacja reprezentatywna dla danego rodzaju utworów lub przedmiotów praw pokrewnych i kategorii uprawnionych na danym polu eksploatacji w rozumieniu ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi;
- 18) beneficjentem jest, niezależnie od jakichkolwiek innych dysfunkcji, osoba:
 - a) niewidoma lub
 - b) z dysfunkcją narządu wzroku niepoddającą się korekcji w takim stopniu, aby sprawność wzroku tej osoby stała się zasadniczo równoważna ze sprawnością wzroku osoby bez takiej dysfunkcji, i która w związku z tym nie jest w stanie czytać utworów wyrażonych słowem pisanym w zasadniczo takim samym stopniu, jak osoba bez takiej dysfunkcji, lub
 - c) z ograniczoną zdolnością postrzegania lub czytania, która w związku z tym nie jest w stanie czytać utworów wyrażonych słowem pisanym w zasadniczo takim samym stopniu, jak osoba bez takiej dysfunkcji, lub
 - d) która ze względu na inną dysfunkcję fizyczną nie jest w stanie trzymać książki lub posługiwać się nią lub też skupić wzroku lub poruszać oczami w stopniu umożliwiającym normalne czytanie;
- 19) upoważnionym podmiotem jest jednostka sektora finansów publicznych, instytucja oświatowa, uczelnia lub nie działająca w celu osiągnięcia zysku organizacja prowadząca działalność pożytku publicznego, która w ramach swoich statutowych zadań prowadzi działania na rzecz beneficjentów w zakresie edukacji, szkoleń, czytania adaptacyjnego lub dostępu do informacji;
- 20) kopią utworu w dostępnym formacie jest kopia:
 - a) powstała w wyniku działania niezbędnego w celu zapewnienia beneficjentowi równie skutecznego i wygodnego dostępu do utworu jak ten, z którego korzysta osoba bez dysfunkcji, o których mowa w pkt 18,
 - b) sporządzona z kopii, o której mowa w lit. a;
- 21) instytucją dziedzictwa kulturowego jest biblioteka, muzeum, archiwum oraz instytucja kultury, której statutowym zadaniem jest gromadzenie, ochrona i upowszechnianie zbiorów dziedzictwa filmowego lub fonograficznego;
- 22) eksploracją tekstów i danych jest ich analiza wyłącznie przy zastosowaniu zautomatyzowanej techniki służącej do analizowania tekstów i danych w postaci cyfrowej w celu wygenerowania określonych informacji, obejmujących w szczególności wzorce, tendencje i korelacje;
- 23) usługodawcą jest usługodawca w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2024 r. poz. 1513);
- 24) usługobiorcą jest usługobiorca w rozumieniu art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną;
- 25) dostawcą usług udostępniania treści online jest usługodawca, którego głównym przedmiotem działalności jest przechowywanie i udzielanie publicznego dostępu do znacznej liczby utworów lub przedmiotów praw pokrewnych zamieszczanych przez usługobiorców, które to utwory lub przedmioty praw pokrewnych są przez niego organizowane i promowane w celach zarobkowych; za takich dostawców nie uznaje się w szczególności dostawców takich usług, jak niedziałające w celach zarobkowych encyklopedie internetowe, repozytoria naukowe i edukacyjne, platformy tworzenia otwartego oprogramowania i platformy wymiany otwartego oprogramowania, dostawców usług komunikacji elektronicznej, internetowych platform handlowych oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają usługobiorcom zamieszczanie treści na własny użytek;

- 26) dodatkową usługą online jest usługa dostarczana w systemie teleinformatycznym w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, polegająca na przekazywaniu do powszechnego odbioru przez organizację radiową lub telewizyjną lub pod jej kontrolą i na jej odpowiedzialność, audycji telewizyjnych lub radiowych równocześnie z ich nadawaniem lub w określonym czasie po ich nadaniu przez tę organizację oraz na przekazywaniu do powszechnego odbioru wszelkich materiałów dodatkowych w stosunku do takiego nadania, które wzbogacają lub w inny sposób poszerzają nadawane audycje, w szczególności przez zapowiedzi, uzupełnianie lub ocenę treści danej audycji;
- 27) licencją jest umowa o korzystanie z utworu.
2. Ilekroć w ustawie jest mowa o równowartości danej kwoty wyrażonej w euro, należy przez to rozumieć jej równowartość wyrażoną w walucie polskiej, ustaloną przy zastosowaniu średniego kursu euro, lub jej równowartość wyrażoną w innej walucie, ustaloną przy zastosowaniu średniego kursu euro oraz średniego kursu tej waluty ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w dniu poprzedzającym dokonanie czynności.
- (...)

Andrzej Matlak

1. Nadawanie utworu

1. Nieznaczna modyfikacja definicji nadawania utworu jest konsekwencją implementacji do polskiego prawa dyrektywy 2019/789 ustanawiającej przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mających zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych. Choć powołana dyrektywa zgodnie z jej art. 12 miała zostać wdrożona do prawa wewnętrznego państw członkowskich UE do 7.06.2021 r., polska implementacja nastąpiła dopiero 26.07.2024 r., a więc z ponad trzyletnim opóźnieniem¹.

Dyrektywa 2019/789 przewiduje poszerzenie regulacji dotyczącej nadawania niektórych przekazów oraz reemisji programów² także za pośrednictwem satelity, systemów sieci mobilnych oraz zamkniętych systemów internetowych opartych na protokole IP³. W preambule dyrektywy 2019/789 zwrócono uwagę⁴, że coraz więcej użytkowników w Unii Europejskiej oczekuje dostępu do programów radiowych i telewizyjnych zarówno w czasie rzeczywistego nadawania, jak i na żądanie, za pośrednictwem tradycyjnych kanałów dystrybucyjnych (takich jak przekaz satelitarny lub sieć kablowa), a także w ramach usług online. Widoczne jest również rosnące zapotrzebowanie na dostęp do programów, które pochodzą nie tylko z kraju zamieszkania odbiorców, lecz także z innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Zainteresowanie to zauważalne jest szczególnie wśród przedstawicieli mniejszości językowych oraz osób, które mieszkają w innym państwie członkowskim niż kraj ich pochodzenia (por. motyw 2 dyrektywy 2019/789). Zwrócono uwagę, że wskazane oczekiwania społeczne zostały już dostrzeżone przez organizacje radiowe i telewizyjne, które oprócz nadawania własnych programów coraz częściej oferują dodatkowe usługi online związane z emisją, takie jak simulcasting czy catch-up (por. motyw 2 dyrektywy 2019/789). Dyrektywa 2019/789 zawiera więc różne przepisy dotyczące rozpowszechniania programów radiowych i telewizyjnych w wersji cyfrowej oraz

¹ Zob. nowelizację z 2024 r., która – w odniesieniu do omawianej tu regulacji – weszła w życie 20.09.2024 r.

² Miała ona na celu m.in. uzupełnić dyrektywę 93/83/EWG.

³ Szerzej na ten temat A. Matlak, *Nowe zasady dotyczące nadawania oraz reemisji programów radiowych i telewizyjnych z wykorzystaniem cyfrowych kanałów dystrybucyjnych wynikające z dyrektywy 2019/789*, ZNUJ PPWI 2020/148, s. 108–129.

⁴ Por. A. Matlak, *Projekt polskiej implementacji dyrektywy 2019/789 dotyczącej wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych w odniesieniu do transmisji online oraz reemisji programów*, ZNUJ PPWI 2023/159, s. 5–20.

regulację odnoszącą się do transmisji programów w drodze tzw. bezpośredniego wprowadzania⁵ do sieci dystrybucyjnej⁶.

2. W doktrynie podkreśla się, że pojęcie nadawania nie jest jednolicie rozumiane na gruncie konwencji międzynarodowych z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych. Jest to spowodowane m.in. odmiennymi założeniami dotyczącymi zakresu ochrony utworów i niektórych praw pokrewnych przyjętymi na forum międzynarodowym oraz różnym okresem powstawania poszczególnych konwencji i traktatów. W najstarszej konwencji z zakresu prawa autorskiego, czyli Konwencji berneńskiej, prawo nadawania zostało zagwarantowane w art. 11bis ust. 1 ppkt (i) tekstu brukselskiego, a w późniejszych redakcjach tej konwencji, m.in. w ostatnim tekście paryskim z 1971 r., przepis ten pozostał już bez zmian. Zgodnie z jego treścią „autorzy dzieł literackich i artystycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na nadawanie swych utworów drogą radiowo-telewizyjną lub publiczne rozpowszechnianie tych dzieł wszelkimi środkami przekazu bezprzewodowego, służącymi do rozpowszechniania znaków, dźwięków lub obrazów”⁷. W literaturze prawniczej zwraca się jednak uwagę, że art. 11bis ust. 1 ppkt (i) Konwencji berneńskiej nie obejmuje wszystkich form transmisji, gdyż nie dotyczy pierwotnego komunikowania przewodowego. Prawo pierwotnego przewodowego komunikowania odnosi się tu tylko do dzieł kinematograficznych, literackich i artystycznych, o ile są adaptowane do dzieła kinematograficznego, oraz dzieł literackich, muzycznych i dramatyczno-muzycznych, ale tylko o ile są wykonywane (por. art. 14 Konwencji berneńskiej). Konwencja nie reguluje więc jednolitego prawa komunikowania publiczności – prawo to jest rozbite na różne postanowienia, pozostawiając pewne luki⁸.
3. Choć w ramach Unii Europejskiej starano się ujednolicić terminologię dotyczącą nadawania utworów i przedmiotów praw pokrewnych, nie udało się jednak tego w pełni osiągnąć, gdyż szybki rozwój techniki, a w szczególności wykorzystywanie przekazu satelitarnego i sieci komunikacji elektronicznych, wymusił posługiwanie się szerszymi kategoriami pojęciowymi. W aktach prawa wtórnego UE regulujących prawo nadawania, tj. art. 2–4 dyrektywy 93/83/EWG w sprawie przekazu satelitarnego i retransmisji drogą kablową, art. 8 dyrektywy 2006/115/WE w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej, mowa jest o nadawaniu bezprzewodowym. Tak rozumiane nadawanie jest składnikiem szerszego uprawnienia do komunikowania utworów publiczności, o którym mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE. W świetle motywu 23 dyrektywy 2001/29/WE prawo to polega na udostępnianiu utworów odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego pochodzi udostępnianie, i obejmuje każdą publiczną transmisję lub retransmisję utworów drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym nadawanie programów⁹. Pełnego ujednolicenia terminologii

⁵ W świetle definicji z art. 2 pkt 4 dyrektywy 2019/789 przez „wprowadzanie bezpośrednie” należy rozumieć „proces techniczny, za pomocą którego organizacja radiowa lub telewizyjna przesyła swój sygnał będący nośnikiem programu organizacji innej niż organizacja radiowa lub telewizyjna w taki sposób, że sygnał ten nie jest publicznie dostępny w trakcie tego przesyłu”.

⁶ A. Matlak, *Nowe zasady...*, s. 111; por. też T. Shapiro, C. Rawnsley, *Comments on the EU's update of the „SatCab” Directive: a brave new digital world for the audiovisual sector?*, „Entertainment Law Review” 2019/5, s. 149 i n.

⁷ Szerzej na ten temat A. Matlak [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*, t. 1, red. R. Markiewicz, Warszawa 2021, s. 231–232.

⁸ Por. E. Traple [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2017, s. 240; por. też S. Ricketson, J.C. Ginsburg, *International Copyright and Neighbouring Rights*, t. 1, *The Berne Convention and Beyond*, Oxford 2006, s. 717 i n.

⁹ Por. D. Flisak, Z. Okoń [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. D. Flisak, Warszawa 2015, s. 131.

dotyczącej **nadawania** nie dokonuje również powołana wcześniej dyrektywa 2019/789, która wprowadza jednak nowe regulacje odnoszące się do działalności nadawców dotyczące **dodatkowej usługi online** oraz rozpowszechniania ich programów w drodze tzw. **bezpośredniego wprowadzania**¹⁰.

4. Wcześniejsze brzmienie definicji ustawowej „nadawania utworu”, z której wynikało, że jest to „jego [utworu – A.M.] rozpowszechnianie drogą emisji radiowej lub telewizyjnej, prowadzonej w sposób bezprzewodowy (naziemny lub satelitarny) lub w sposób przewodowy”, uzupełniono o sformułowania „w tym w procesie technicznym wprowadzenia bezpośredniego”. Chodziło o uwzględnienie w polskiej definicji ustawowej unijnej regulacji, wynikającej z art. 2 pkt 4 oraz art. 8 dyrektywy 2019/789, odnoszącej się do tzw. **wprowadzania bezpośredniego** rozumianego jako pewna szczególna forma nadawania programów radiowych i telewizyjnych. Powołany art. 2 pkt 4 dyrektywy 2019/789 definiuje „wprowadzanie bezpośrednie” jako „proces techniczny, za pomocą którego organizacja radiowa lub telewizyjna przesyła swój sygnał będący nośnikiem programu organizacji innej niż organizacja radiowa lub telewizyjna w taki sposób, że sygnał ten nie jest publicznie dostępny w trakcie tego przesyłu”. Odbiorcą sygnału będzie z reguły podmiot, który zajmuje się dystrybucją programu do bezpośrednich abonentów¹¹. Z definicji „wprowadzania bezpośredniego” zawartej w art. 2 pkt 4 oraz treści art. 8 dyrektywy 2019/789 wynika, że prawodawcy unijnemu chodziło o specyficzną postać nadawania, w którego procesie występują dwa podmioty (tzn. nadawca i dystrybutor sygnału). Potwierdza to również sformułowanie, że taką procedurę nadawczą uznaje się za uczestniczenie powołanych podmiotów „w pojedynczej czynności publicznego komunikowania”. Obecna polska definicja nadawania utworu zasadniczo koresponduje z opisaną wyżej regulacją unijną, choć pewne kontrowersje budzi zmieniona treść art. 21¹ ust. 4 pr. aut., która może sugerować zatarcie granicy między dwiema odrębnymi formami eksploatacji utworu, jakimi są nadawanie i reemisja. Kwestia ta została szerzej omówiona w komentarzu do art. 21¹ pr. aut.
5. Po ostatniej zmianie definicji ustawowej z art. 6 ust. 1 pkt 4 pr. aut. nadawanie należy nadal rozumieć jako **jednostronny** akt podlegający wyłącznie decyzji podmiotu nadającego co do rozpowszechniania konkretnych dźwięków i/lub obrazów przy pomocy fal elektromagnetycznych w określonym czasie¹². Eksponowany jest także fakt, że przy nadawaniu przesyłane treści (utwory i przedmioty praw pokrewnych) są prezentowane w ramach czasowo sekwencyjnego przebiegu programu ustalonego przez nadawcę, co oznacza, że zainteresowani użytkownicy mogą odbierać te same treści w różnych miejscach, ale w tym samym czasie. Przy tradycyjnym nadawaniu odbiorca jest bierny, tzn. nie kształtuje on ani nie wybiera dostarczanych mu treści, a jego rola w istocie sprowadza się do włączenia telewizora lub radioodbiornika. Jak podkreśla Elżbieta Traple, mamy tu więc do czynienia z udostępnieniem tych utworów i przedmiotów praw pokrewnych (zawartych w programie), które zdecydował się rozpowszechnić nadawca, i drugiej stronie nie pozostaje nic innego jak odbiór programu (tzn. audycji oraz innych treści zestawionych przez organizację radiową lub telewizyjną)¹³.

¹⁰ A. Matlak, *Nowe zasady...*, s. 111; por. też T. Shapiro, C. Rawnsley, *Comments on the EU's update...*, s. 149 i n.

¹¹ Por. H. Ruijsenaars, *The EU (Netcab) Directive on online broadcasting services: missed opportunities*, EIPR 2022/12, s. 715 i n.

¹² E. Traple [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, 2017, s. 241.

¹³ E. Traple [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, 2017, s. 241.

6. Treść definicji ustawowej (wynikającej z art. 6 ust. 1 pkt 4 pr. aut.) pozwala na wyodrębnienie trzech istotnych elementów nadawania:
- jest to rozpowszechnienie utworu,
 - za pośrednictwem emisji radiowej lub telewizyjnej,
 - emisja ta ma następować w sposób bezprzewodowy (naziemny lub satelitarny), ewentualnie przewodowy.

Z definicji tej można wywnioskować, że nadawanie jest jedną z form rozpowszechniania, które należy rozumieć w świetle art. 6 ust. 1 pkt 3 pr. aut. jako publiczne udostępnianie utworu za zezwoleniem twórcy¹⁴.

Andrzej Matlak

2. Wprowadzenie bezpośrednie

7. Jak wskazano już wcześniej, przy omawianiu definicji **nadawania utworu**, jedną z jego form jest tzw. **bezpośrednie wprowadzanie**. Zgodnie z definicją ustawową z art. 6 ust. 1 pkt 4¹ pr. aut. jest nim „proces techniczny, za pomocą którego organizacja radiowa lub telewizyjna przesyła swój sygnał zawierający program innemu podmiotowi w taki sposób, że program nie jest publicznie dostępny w trakcie tego przesyłu, w celu przejęcia programu przez ten podmiot w całości i bez zmian oraz równoczesnego i integralnego przekazania go do powszechnego odbioru”. Chodzi tu więc o taką sytuację, w której nadawca przesyła swój sygnał (będący nośnikiem programu) innemu podmiotowi niż nadawca w taki sposób, że sygnał ten nie jest publicznie dostępny dla indywidualnych odbiorców. To przysyłanie sygnału do dystrybutora może odbywać się w formie przewodowej lub bezprzewodowej. Dopiero działalność tego dystrybutora (innego niż sam nadawca programu) polega na technicznym dostarczeniu sygnału do indywidualnego odbiorcy (telewidza lub radiosłuchacza). Uzasadnieniem przyjęcia tej regulacji miała być chęć zagwarantowania pewności prawa i utrzymanie wysokiego poziomu ochrony podmiotów uprawnionych w sytuacji, gdy nadawca przekazuje swój sygnał (będący nośnikiem programu) w drodze wprowadzania bezpośredniego jedynie dystrybutorom sygnału (nie przekazując swoich programów bezpośrednio odbiorcom), zaś ci ostatni dystrybutorzy dostarczają ten sygnał końcowym odbiorcom, aby umożliwić im oglądanie lub wysłuchanie programów. W takim przypadku zasadniczo uznaje się, że występuje tylko pojedyncza czynność publicznego komunikowania, w której uczestniczą, przez swój udział, organizacja radiowa lub telewizyjna oraz dystrybutor sygnału.

Wskazana wyżej regulacja jest do pewnego stopnia konsekwencją zagadnienia prawnego, które było analizowane przez Trybunał Sprawiedliwości w sprawie C-325/14, SBS Belgium¹⁵. Trybunał stanął na stanowisku, że w sytuacji gdy organizacja nadawcza nie przekazuje swojego sygnału do publicznego odbioru, lecz w sposób zakodowany dostarcza go dystrybutorom kablowym, a ci ostatni dalej udostępniają program swoim abonentom, mamy do czynienia z jednym aktem komunikowania publicznego. Sama organizacja nadawcza jest odpowiedzialna za tę formę eksploatacji wówczas, gdy dystrybutorzy dokonują wyłącznie zabiegów technicznych mających na celu poprawę jakości sygnału. W powołanym wyroku Trybunał Sprawiedliwości

¹⁴ Szerzej na ten temat A. Matlak [w:] *Ustawy autorskie...*, t. 1, s. 235 i n.

¹⁵ Wyrok TS z 19.11.2015 r., C-325/14, SBS Belgium przeciwko Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (SABAM), EU:C:2015:764, dalej: wyrok C-325/14, SBS Belgium.

wyraził pogląd, że odpowiedzialnym za jeden akt komunikowania publicznego jest albo organizacja nadawcza, albo dystrybutorzy sygnału¹⁶.

8. Wprowadzania bezpośredniego nie należy mylić jednak z reemisją/retransmisją, w przypadku której sygnał (zawierający program radiowy lub telewizyjny) dostarczany jest przez nadawcę do reemitenta, który również udostępnia go indywidualnym odbiorcom. Jeśli chodzi o reemisję, program jest jednak rozpowszechniany przez organizację radiową lub telewizyjną w taki sposób, że ten końcowy odbiorca może także **bezpośrednio** zapoznać się z nadawanym programem. Kwestia ta została szerzej omówiona w komentarzu do art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 21¹ pr. aut.
9. Jak wskazano już wcześniej, dyrektywa 2019/789 w art. 2 pkt 4 definiuje „wprowadzanie bezpośrednie” jako „proces techniczny, za pomocą którego organizacja radiowa lub telewizyjna przesyła swój sygnał będący nośnikiem programu organizacji innej niż organizacja radiowa lub telewizyjna w taki sposób, że sygnał ten nie jest publicznie dostępny w trakcie tego przesyłu”. Odbiorcą sygnału będzie z reguły podmiot, który zajmuje się dystrybucją programu do indywidualnych abonentów¹⁷. Z definicji „wprowadzania bezpośredniego” zawartej w art. 2 pkt 4 oraz treści art. 8 dyrektywy 2019/789 wynika, że ustawodawcy unijnemu chodziło o specyficzną postać nadawania, w którego procesie występują dwa podmioty (tzn. nadawca i dystrybutor sygnału). Potwierdza to również sformułowanie, że taką procedurę nadawczą uznaje się za uczestniczenie powołanych podmiotów „w pojedynczej czynności publicznego komunikowania”.
- Regulacje krajowe państw członkowskich UE powinny przy tym uwzględniać zakres korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych **zarówno przez organizację nadawczą, jak i dystrybutora sygnału** (w ramach tej pojedynczej czynności publicznego komunikowania). Chodzi tutaj m.in. o **wyeliminowanie niebezpieczeństwa pobierania podwójnego wynagrodzenia** przez podmioty uprawnione (lub działające w ich imieniu organizacje zbiorowego zarządzania) od nadawców i dystrybutorów za korzystanie z tych samych dóbr w ramach jednego pola eksploatacji¹⁸.
10. Prawodawca unijny zwrócił uwagę, że w przypadku gdy dystrybutorzy sygnału jedynie **udostępniają** organizacjom nadawczym „środki techniczne”, w rozumieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości¹⁹, w celu **zapewnienia odbioru nadania** lub **poprawy odbioru** tego nadania, **dystrybutorów sygnału nie należy uznawać za uczestniczących** w czynności publicznego komunikowania (por. motyw 20 dyrektywy 2019/789).

Z inną natomiast sytuacją mamy do czynienia, gdy organizacje nadawcze przekazują swój sygnał (będący nośnikiem programu) **bezpośrednio odbiorcom**, prowadząc tym samym pierwotną czynność transmisji, a jednocześnie dostarczają ten sygnał innym dystrybutorom w procesie technicznym wprowadzania bezpośredniego (np. w celu zapewnienia jakości sygnału do celów reemisji) – wówczas **transmisje tych innych dystrybutorów** stanowią czynność publicznego komunikowania **odrębną** od czynności publicznego udostępniania prowadzonej

¹⁶ Z wyroku C-325/14, SBS Belgium, wynika również, że opisane działanie dystrybutorów nie jest retransmisją, nawet jeśli odbywa się drogą kablową.

¹⁷ Por. H. Ruijsenaars, *The EU (Netcab) Directive...*, s. 715 i n.

¹⁸ A. Matlak, *Nowe zasady...*, s. 125–126.

¹⁹ Por. np. wyrok TS z 16.03.2017 r., C-138/16, Staatlich genehmigte Gesellschaft der Autoren, Komponisten und Musikverleger registrierte Genossenschaft mbH (AKM) przeciwko Zürs.net Betriebs GmbH, EU:C:2017:218.

przez organizację radiową lub telewizyjną. W takich przypadkach powinny mieć zastosowanie przepisy dotyczące **reemisji** określone w art. 4–7 dyrektywy 2019/789 oraz przepisy o **retransmisji** określone w dyrektywie 93/83/EWG (por. motywy 21 dyrektywy 2019/789).

11. Wskazaną wyżej prawną kwalifikację wprowadzania bezpośredniego należy oczywiście odróżnić od procedury licencjonowania i pobierania wynagrodzeń od dystrybutorów sygnału. W tym zakresie – zgodnie z art. 8 ust. 2 dyrektywy 2019/789 – zasady dotyczące licencjonowania reemisji²⁰ **mogą** być stosowane **odpowiednio** do rozpowszechniania utworów udostępnionych drogą „wprowadzenia bezpośredniego”. Wyjaśniono bowiem, że na dystrybutorach sygnału (podobnie jak na reemitentach) będą spoczywać znaczne obciążenia związane z weryfikacją lub pozyskiwaniem praw, z wyjątkiem praw posiadanych przez organizacje radiowe i telewizyjne. Państwa członkowskie **mogą** zatem wprowadzić regulacje przewidujące, że dystrybutorzy sygnału będą korzystać z mechanizmu obowiązkowego pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania prawami, dotyczącego ich transmisji, w ten sam sposób jak operatorzy zajmujący się reemisją programów²¹. Trudno jednak dopatrzeć się w dyrektywie 2019/789 możliwości **stosowania wprost**²² przepisów wynikających z jej art. 4, 5 i 6²³.

Prawodawca unijny pozostawił więc poszczególnym państwom członkowskim możliwość swobodnego decydowania o warunkach uzyskania zezwolenia na taką pojedynczą czynność publicznego komunikowania, w tym o stosownych płatnościach na rzecz konkretnych podmiotów uprawnionych. Regulacje krajowe powinny przy tym uwzględniać zakres korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych zarówno przez organizację nadawczą, jak i dystrybutora sygnału (w ramach tej pojedynczej czynności publicznego komunikowania). Chodzi tu m.in. o wyeliminowanie niebezpieczeństwa pobierania podwójnego wynagrodzenia przez podmioty uprawnione od nadawców i dystrybutorów za korzystanie z tych samych dóbr w ramach jednego pola eksploatacji²⁴.

12. Definicję ustawową z art. 6 ust. 1 pkt 4¹ pr. aut. należy rozumieć podobnie, jak wynika to z art. 2 pkt 4 dyrektywy 2019/789. Wprowadzania bezpośredniego, jako jednej z postaci nadawania, nie należy więc utożsamiać z reemisją. W praktyce – w zależności od stosowanych przez nadawców technicznych sposobów dostarczania swoich programów do indywidualnych odbiorców – możemy mieć do czynienia albo z samym nadawaniem (które czasami może przybierać formę wprowadzania bezpośredniego), albo nadawaniem połączonym z reemisją/retransmisją. Treść konkretnych umów zawieranych między nadawcami a dystrybutorami ich sygnału lub reemitentami wskazuje, że strony posługują się różną terminologią, która może odbiegać od definicji ustawowych wynikających z prawa unijnego lub Prawa autorskiego. Taką praktykę uzasadnia obowiązująca powszechnie w UE zasada swobody umów. Chodzi tu zarówno

²⁰ Chodzi o regulacje wynikające z art. 4, 5 i 6 dyrektywy 2019/789.

²¹ Por. C. Auinger, Ein „besserer grenzüberschreitender Zugang zu Online-Inhalten”: Regulierungsherausforderungen und -antworten auf EU-Ebene, ZUM 2019/7, s. 539–540.

²² Do wprowadzania bezpośredniego.

²³ Art. 4 i 5 dyrektywy 2019/789 dotyczą szczegółowych zasad wykonywania praw do reemisji przez podmioty uprawnione, natomiast art. 6 – mediacji. Zgodnie z art. 6 dyrektywy 2019/789 państwa członkowskie mają zapewnić, aby możliwe było skorzystanie z pomocy mediatora lub mediatorów zgodnie z art. 11 dyrektywy nr 93/83/EWG, w przypadku gdy między organizacją zbiorowego zarządzania a reemitentem lub między reemitentem a organizacją radiową lub telewizyjną nie została zawarta umowa dotycząca zezwolenia na reemisję nadawanych programów.

²⁴ Por. R. Dörr, Ist die Richtlinie fit für das digitale Zeitalter? Chancen und Grenzen der Online-SatCab-Richtlinie aus Rundfunksicht, ZUM 2019/7, s. 560.

o umowy zawierane między polskimi, jak i zagranicznymi podmiotami. O istocie eksploatacji konkretnych utworów i przedmiotów praw pokrewnych (zawartych w programach radiowych lub telewizyjnych) będzie rozstrzygał jednak stan faktyczny uwzględniający zastosowane przez konkretnego nadawcę techniczne i organizacyjne sposoby dostarczania swoich programów do indywidualnych odbiorców.

Andrzej Matlak

3. Reemitowanie utworu

13. Problematyka reemisji (retransmisji) jako odrębnego pola eksploatacji była dyskutowana na forum międzynarodowym już w latach 40. XX w. Początkowo uznawano, że równoczesny i integralny z emisją pierwotną przekaz kablowy nie stanowił nowego, odróżnialnego sposobu wykorzystania dzieła. Podkreślano bowiem, że autor, udzielając upoważnienia na emisję radiowo-telewizyjną, godził się na rozpowszechnianie utworu na określonym obszarze, na którym emisja może być odbierana, niezależnie od tego, w jaki (z technicznego punktu widzenia) sposób będzie ona przeprowadzona. Z czasem, gdy zakres korzystania z utworów przy użyciu reemisji kablowej zaczął się zdecydowanie rozszerzać, pojawiły się w doktrynie i orzecznictwie głosy, że nie można „równoczesnego i integralnego nadawania” pozostawiać poza zakresem monopolu autorskiego, gdyż zaczęto w tym nadawaniu dostrzegać również odrębne pole eksploatacji, a w związku z tym autor (lub inny podmiot uprawniony) powinien mieć również wpływ na ten sposób wykorzystania utworu²⁵. Pojawiły się wobec tego postulaty, aby zmienić dotychczasową regulację zawartą w Konwencji berneńskiej. Jej postanowienia dotyczące nadań radiowych i telewizyjnych zostały zmodyfikowane w trakcie konferencji rewizyjnej w Brukseli w 1948 r. W redakcji brukselskiej art. 11bis ust. 1 ppkt (ii) przewidywał, że autorzy dzieł literackich i artystycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na wszelkie publiczne rozpowszechnianie za pomocą środków przekazu przewodowego lub bezprzewodowego dzieł nadawanych drogą radiowo-telewizyjną, jeśli to rozpowszechnianie jest dokonywane przez inną organizację niż ta, która je nadała pierwotnie. W doktrynie zwracano uwagę, że nowe brzmienie art. 11bis Konwencji berneńskiej wyjaśniło część wątpliwości odnoszących się do zakresu uprawnień twórców, których utwory były wykorzystywane w ramach emisji radiowej lub telewizyjnej. Z treści art. 11bis ust. 1 ppkt (ii) wynika bowiem, że reemisja (przewodowa lub bezprzewodowa) dzieła należy do monopolu autorskiego i w związku z tym twórcy przysługuje wyłączne prawo zezwalania na takie korzystanie z utworu. Z odrębnym polem eksploatacji mamy do czynienia, jeżeli retransmisja dokonywana jest przez **inną organizację telewizyjną niż pierwotną**²⁶. Jak podkreśla C. Mossouye, w omawianym przepisie chodzi o dalsze rozpowszechnianie przewodowe do określonej liczby abonentów programów tworzonych i emitowanych za pomocą fal radiowych (napowietrznych) przez organizację telewizyjną inną niż operator sieci kablowej. Autor ten wyjaśnia jednak, że w przypadku tworzenia przez operatora sieci własnego programu, a następnie dostarczania go do swoich odbiorców zmienia się jego status prawny i wówczas należy traktować go jako pierwotną organizację nadawczą²⁷. W zakresie reemisji (retransmisji) uregulowanie konwencyjne ma charakter minimum ochrony.

²⁵ Szerzej na ten temat A. Matlak [w:] *Ustawy autorskie...*, t. 1, s. 246–247.

²⁶ A. Matlak [w:] *Ustawy autorskie...*, t. 1, s. 247.

²⁷ Por. C. Mossouye, *Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971)*, Geneva 1978, s. 67–68.

14. Zdecydowanie szerszą regulację reemisji (retransmisji) znajdujemy w prawie unijnym. Transgranicznej reemisji kablowej została poświęcona dyrektywa 93/83/EWG w sprawie koordynacji określonych przepisów prawa autorskiego oraz praw pokrewnych w odniesieniu do przekazu satelitarnego i rozpowszechniania kablowego, zwana również dyrektywą satelitarno-kablową. Powołana dyrektywa miała przyczynić się do tworzenia optymalnej przestrzeni audiowizualnej, usuwając przeszkody swobodnego przepływu programów mające swe źródło w niejasności i niepewności prawnej. W praktyce bowiem operatorzy sieci kablowych często nie mieli pewności nabycia praw do wszystkich elementów składowych programu konkretnego nadawcy, co do którego zawierali umowę zezwalającą na jego reemisję w swojej sieci. Byli oni również często narażeni na odmowę podjęcia lub zerwanie rozmów z podmiotami dysponującymi prawami niezbędnymi do równoczesnego i integralnego rozpowszechniania określonych utworów zawartych w programach konkretnych nadawców.

Przepis art. 1 ust. 3 dyrektywy 93/83/EWG (w wersji zmienionej przez art. 9 dyrektywy 2019/789) definiuje retransmisję drogą kablową jako „równoczesną, niezmienioną i pełną retransmisję – w systemie kablowym lub mikrofalowym, przeznaczoną do odbioru publicznego – pierwotnej transmisji z innego państwa członkowskiego programów telewizyjnych lub radiowych prowadzonej drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym satelitarną, przeznaczonej do odbioru publicznego, niezależnie od sposobu, w jaki operator usługi retransmisji drogą kablową otrzymuje sygnał będący nośnikiem programu od organizacji radiowej lub telewizyjnej do celów retransmisji”. W związku z tym, że dyrektywa 93/83/EWG dotyczy wyłącznie przekazu transgranicznego i nie zajmuje się przekazem wewnątrz jednego kraju, taki przekaz będzie regulowany przepisami prawa krajowego. W doktrynie podkreśla się, że przyjęte w dyrektywie pojęcie równoczesnego rozpowszechniania kablowego nie zakłada, aby cały proces rozpowszechnienia musiał następować wyłącznie drogą przewodową – wystarczy, że drogą przewodową przekazywany jest program do odbioru publicznego; poprzednie etapy, nieprowadzące bezpośrednio do odbioru publicznego, mogą posługiwać się przekazem bezprzewodowym naziemnym lub satelitarnym²⁸.

W związku z tym, że dyrektywa 93/83/EWG odnosiła się zasadniczo tylko do tradycyjnej reemisji kablowej, powszechnie krytykowano regulację unijną, która nie uwzględniała rozwoju technologii cyfrowej (m.in. wykorzystywania internetu). Dlatego w 2019 r. przyjęto dyrektywę 2019/789 ustanawiającą przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mające zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów. Ma ona na celu m.in. uzupełnienie dyrektywy 93/83/EWG. Prawodawca unijny wyjaśnił, że operatorzy, którzy gromadzą nadawane programy w pakiety i przekazują je użytkownikom równocześnie z pierwotną ich transmisją (w sposób równoczesny i integralny), obecnie wykorzystują różne techniki reemisji, takie jak: sieć kablowa, przekaz satelitarny, transmisja cyfrowa drogą naziemną, przekaz w systemach sieci mobilnych lub sieci zamkniętych opartych na protokole IP. Ponadto operatorzy, którzy reemitują programy telewizyjne i radiowe, korzystają z różnych sposobów uzyskiwania sygnału będącego nośnikiem programów od organizacji nadawczych. Dyrektywa 2019/789 odnosi się do usług reemitentów, które są oferowane za pośrednictwem: przekazu satelitarnego, przekazu cyfrowego drogą naziemną, przekazu w systemach sieci mobilnych lub sieci zamkniętych opartych na protokole IP i podobnych sieci lub za pośrednictwem usług dostępu do internetu zdefiniowanych w rozporządzeniu 2015/2120. Tymczasem reemisja online w sposób „otwarty” w internecie, nie jest objęta regulacjami z dyrektywy 2019/789, gdyż zdaniem unijnego prawodawcy usługi te nie

²⁸ A. Matlak [w:] *Ustawy autorskie...*, t. 1, s. 247–248.

są związane z żadną konkretną infrastrukturą, a ich zdolność do zapewnienia kontrolowanego otoczenia jest ograniczona w porównaniu np. z siecią kablową lub z systemami sieci zamkniętych opartych na protokole IP, w których reemitowane treści są kodowane (por. motyw 14 dyrektywy 2019/789).

W art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/789 zdefiniowano reemisyję jako „przeznaczoną do powszechnego odbioru równocześnie, niezmienioną i pełną reemisyję – inną niż retransmisja drogą kablową zdefiniowaną w dyrektywie 93/83/EWG – przeznaczoną do powszechnego odbioru pierwotnej transmisji programów telewizyjnych lub radiowych z innego państwa członkowskiego, jeżeli taka pierwotna transmisja odbywa się drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym satelitarną, lecz nie jest transmisją online, pod warunkiem że: a) reemisji dokonuje podmiot inny niż organizacja nadawcza, która przeprowadziła pierwotną transmisję lub pod której kontrolą i na której odpowiedzialność taka pierwotna transmisja została przeprowadzona, niezależnie od sposobu, w jaki reemitent otrzymuje sygnał będący nośnikiem programu od organizacji radiowej lub telewizyjnej w celu reemisji; oraz b) w przypadku, gdy reemisja dokonywana jest za pośrednictwem usługi dostępu do internetu zdefiniowanej w art. 2 akapit drugi pkt 2 rozporządzenia 2015/2120 jest ona prowadzona w środowisku kontrolowanym”. Przez środowisko kontrolowane rozumie się natomiast „środowisko, w którym operator dokonuje zabezpieczonej reemisji do upoważnionych użytkowników” (art. 2 pkt 3 dyrektywy 2019/789).

15. Nowelizacja Prawa autorskiego uchwalona 26.07.2024 r. zmodyfikowała definicję **reemitowania utworu**. Implementując dyrektywę 2019/789, polski ustawodawca m.in. poszerzył definicję „reemitowania utworu”. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 pr. aut. „reemitowaniem utworu jest jego rozpowszechnianie przez inny podmiot niż pierwotnie nadający lub podmiot, pod którego kontrolą i na którego odpowiedzialność takie pierwotne nadawanie jest prowadzone, drogą przejmowania w całości i bez zmian programu organizacji radiowej lub telewizyjnej oraz równoczesnego i integralnego przekazywania tego programu do powszechnego odbioru, niezależnie od sposobu, w jaki reemitent otrzymuje sygnał umożliwiający mu reemitowanie, w tym programu nadawanego w procesie technicznym wprowadzenia bezpośredniego”. Choć treść tej normy była wzorowana na definicji wynikającej z art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/789, to jednak polski ustawodawca częściowo przejął jej zakres normatywny w powołanym wcześniej art. 6 ust. 1 pkt 5 pr. aut., a w pozostałym zakresie w art. 21¹ ust. 2 pkt 2–3 pr. aut. Taki zabieg nasuwa jednak wątpliwości co do prawidłowości polskiej implementacji, gdyż pierwszy z powołanych przepisów przewiduje ustawową definicję „reemitowania utworu”, natomiast drugi określa tylko przypadki, w których nie ma zastosowania obowiązkowe pośrednictwo właściwej organizacji zbiorowego zarządzania. Są to więc dwie odrębne płaszczyzny normatywne. Jedna dotyczy samej definicji pola eksploatacji, druga sposobu wykonywania praw majątkowych przysługujących podmiotom uprawnionym.

W związku z powyższym bez trudu można wyobrazić sobie sytuację, w której konkretne wykorzystywanie utworu z punktu widzenia prawa unijnego nie będzie w ogóle traktowane jako „reemisja”, a na gruncie polskiej regulacji – tak²⁹; tyle tylko, że do tej eksploatacji nie będzie miało zastosowania obowiązkowe pośrednictwo organizacji zbiorowego zarządzania. Polska regulacja może więc powodować różne problemy szczególnie w kontekście reemisji/retransmisji transgranicznej, do której zasadniczo stosuje się dyrektywę 2019/789 oraz dyrektywę 93/83/EWG. Chodzi tu np. o umowy zawieranie przez podmioty z różnych państw

²⁹ Chodzi tu o przypadki opisane w art. 21¹ ust. 2 pkt 2–3 pr. aut.

członkowskich UE, które dotyczą reemisji utworów na terenie Polski³⁰. Nie jest również wykluczone, że Trybunał Sprawiedliwości uzna w przyszłości termin „reemisja” za autonomiczne pojęcie prawa unijnego, co mogłoby spowodować konieczność zmiany polskiej definicji ustawowej reemitowania utworu³¹.

16. Pewne wątpliwości nasuwa również (w definicji reemitowania utworu) sformułowanie „niezależnie od sposobu, w jaki reemitent otrzymuje sygnał umożliwiający mu reemitowanie, w tym programu nadawanego w procesie technicznym wprowadzenia bezpośredniego”. Sugeruje ono, że reemitent nie musi pobierać publicznie dostępnego sygnału, lecz może otrzymać sygnał będący nośnikiem programu od nadawcy w sposób niepubliczny. Tymczasem treść art. 8 dyrektywy 2019/789 wskazuje na dwie odmiennie regulowane sytuacje, gdy wprowadzanie bezpośrednie jest jedyną metodą dystrybucji programu przez nadawcę oraz gdy dostarczaniu programu do indywidualnych odbiorców towarzyszy nadawanie. Zgodnie z unijną regulacją wyłącznie w tym drugim przypadku udostępnianie programu przez operatora stanowi reemitowanie. Zarówno art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/789, jak i art. 1 ust. 3 dyrektywy 93/83/EWG³² nie likwidują wymogu zaistnienia pierwotnej transmisji przeznaczonej do odbioru publicznego, aby mogło dojść do retransmisji (reemisji) w rozumieniu obu dyrektyw³³. Wydaje się, że powyższa niekonsekwencja może zostać częściowo wyjaśniona w treści umów zawieranych np. między podmiotami uprawnionymi (reprezentowanymi przez organizacje zbiorowego zarządzania lub nadawców) a podmiotami zajmującymi się dystrybucją programów do indywidualnych odbiorców.

17. Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 5 pr. aut., aby w konkretnym przypadku doszło do reemisji utworu, muszą być kumulatywnie spełnione następujące przesłanki:

- utwór powinien być częścią składową konkretnego programu radiowego lub telewizyjnego,
- reemitent musi przejąć określony program radiowy lub telewizyjny nadawcy (w całości i bez jakichkolwiek zmian),
- brak tożsamości podmiotowej nadawcy pierwotnego oraz reemitenta,
- równoczesne i integralne przekazanie przez reemitenta tego programu (zawierającego konkretne utwory) do powszechnego odbioru.

Pierwsza ze wskazanych wyżej przesłanek nie nasuwa większych wątpliwości. Jeśli chodzi natomiast o integralność i równoczesność przekazu, w doktrynie powszechnie przyjmuje się, że dokonanie jakichkolwiek zmian w pierwotnym programie radiowym lub telewizyjnym odbierze działaniom operatora charakter reemisji. Chodzi o zmiany naruszające integralność programu (np. wprowadzenie do pierwotnej wersji nadawanego programu własnych utworów lub przekazów promocyjnych przez podmiot przejmujący ten program lub wprowadzenie tłumaczenia warstwy słownej programu na inny język). Za naruszenie integralności zasadniczo nie powinny zostać uznane zmiany czysto techniczne (mające na celu np. wzmocnienie sygnału, modulację częstotliwości lub inne zautomatyzowane działania techniczne służące jedynie poprawie jakości przekazu, ewentualnie ograniczeniu zakłóceń)³⁴.

³⁰ W innych państwach członkowskich UE sama definicja reemisji może ściśle nawiązywać do definicji z art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/789.

³¹ A. Matlak, *Nowa regulacja dotycząca reemisji utworów*, ZNUJ PPWI 2024/166, s. 154–155.

³² Zmieniony zgodnie z art. 9 dyrektywy 2019/789.

³³ Por. K. Klafkowska-Waśniowska [w:] *System Prawa Unii Europejskiej*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. A. Matlak, Warszawa 2025, s. 87.

³⁴ Por. D. Flisak, Z. Okoń [w:] *Prawo autorskie...*, s. 134.

Z reemisją nie będziemy mieć także do czynienia w przypadku braku równoczesności dostarczania pierwotnego programu przez operatora do swoich abonentów. Taka sytuacja może pojawić się np., gdy podmiot przejmujący będzie dokonywał utrwalenia pierwotnego programu, a następnie rozpowszechniał go z opóźnieniem. Nastąpi to przykładowo wówczas, gdy operator utrwała program organizacji radiowej lub telewizyjnej i udostępnia go swoim abonentom w innym terminie lub o innej porze dnia, niż następuje emisja tego programu przez jego pierwotnego nadawcę. Nie ma tu znaczenia, że takie czynności operatora mogą działać na korzyść odbiorców (np. polski operator utrwała całość programu telewizyjnego, w którym transmitowane są na żywo igrzyska olimpijskie odbywające się w Ameryce Północnej lub Australii, które w czasie rzeczywistym mogłyby dotrzeć do abonentów w Polsce w bardzo niedogodnej porze, a utrwalenie całego programu przez operatora i rozpowszechnienie go z kilkugodzinnym opóźnieniem pozwala zapoznać się z nim przez odbiorców w porze największej oglądalności). Natomiast ewentualne nieznaczne opóźnienie w czasie rozpowszechniania programu w stosunku do przekazu pierwotnego, wynikające np. z obiektywnych uwarunkowań technicznych (np. kilkusekundowy poślizg potrzebny na dotarcie sygnału ze stacji nadawczej do stacji czołowej operatora), nie zmieni oceny tego przekazu jako „równoczesnego”³⁵.

Jak wskazano już wcześniej, z reemitowaniem mamy do czynienia tylko wówczas, gdy dokonuje go inny podmiot niż pierwotny nadawca programu. Jak słusznie podkreśla R.M. Sarbiński, wymóg braku tożsamości podmiotowej oznacza, że działanie nadawcy dysponującego dodatkowo własną siecią kablową i wprowadzającego do niej emitowane przez siebie programy nie może być traktowane jako reemitowanie. Podobnie w przypadku gdy program jest równocześnie rozpowszechniany za pomocą zróżnicowanych środków technicznych (np. przez stację naziemną oraz za pomocą satelity lub sieci kablowych), jednak za wszystkie te etapy odpowiada jeden podmiot, mamy wówczas do czynienia nie z reemisją, ale z nadawaniem. Odmienne można byłoby jednak ocenić sytuację, w której operatorem sieci kablowej lub satelitarnej platformy cyfrowej (tzw. multipleksu) jest spółka zależna lub dominująca w stosunku do nadawcy³⁶.

18. W świetle polskiej definicji ustawowej reemisja może być realizowana w dowolny – z technicznego punktu widzenia – sposób. Obejmuje ona więc np. przekaz kablowy, za pośrednictwem satelity, cyfrową drogą naziemną, w systemach sieci mobilnych lub za pośrednictwem internetu. Jak wskazano już wcześniej, z samej definicji ustawowej „reemitowania utworu” nie wyłączono w Polsce usług świadczonych w ramach tzw. otwartego internetu (tzn. niespełniających cech sieci zamkniętych, opartych np. na protokole IP, które zostały wskazane w definicji zawartej w art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/789). Tymczasem z powołanej regulacji unijnej wynika, że objęta nią została reemisja dokonywana tylko za pośrednictwem usługi dostępu do internetu zdefiniowanej w art. 2 akapit drugi pkt 2 rozporządzenia 2015/2120, która jest prowadzona w środowisku kontrolowanym³⁷. Na praktyczne konsekwencje rozbieżności w definiowaniu reemisji w prawie unijnym i polskim wskazano już w pkt 15 powyżej.

³⁵ A. Matlak [w:] *Ustawy autorskie...*, t. 1, s. 250–251.

³⁶ Por. R.M. Sarbiński [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. W. Machała, R.M. Sarbiński, Warszawa 2019, s. 249.

³⁷ W świetle art. 2 pkt 3 dyrektywy 2019/789 za środowisko kontrolowane uznaje się „środowisko, w którym operator dokonuje zabezpieczonej reemisji do upoważnionych użytkowników”, np. gdy dostawca dysponuje siecią zamkniętą opartą na protokole IP.

Bohdan Widła, Justyna Ożegalska-Trybalska

4. Eksploracja tekstów i danych

19. Artykuł 6 ust. 1 pkt 22 pr. aut. wprowadza nową definicję „eksploracja tekstów i danych” (ang. *text and data mining*, TDM). Choć w dyrektywie 2019/790 termin ten jest zdefiniowany jako „zautomatyzowana technika analityczna służąca do analizowania tekstów i danych w postaci cyfrowej w celu wygenerowania informacji, obejmujących m.in. wzorce, tendencje i korelacje”, to jest używany także w odniesieniu do samych czynności eksploracji tekstów i danych. Istotą eksploracji tekstów i danych jest identyfikowanie i wyodrębnienie użytecznych informacji, ich szybka klasyfikacja, grupowanie, hierarchizacja oraz ustalenie wzajemnych zależności między danymi i informacjami, bez konieczności zapoznawania się z materiałem źródłowym. Eksploracja jest dokonywana m.in. przy pomocy programów pozwalających tworzyć streszczenia tekstów, artykułów, raportów, ale także bardziej zaawansowanych narzędzi do analiz statystycznych. Przedmiotem eksploracji są informacje w postaci cyfrowej, takie jak teksty, dźwięki, obrazy, a zatem także wytwory objęte ochroną prawnoautorską, oraz przedmioty praw pokrewnych (fonogramy, wideogramy, artystyczne wykonania, publikacje prasowe), bazy danych lub ich elementy.

Celem eksploracji nie jest *stricte* korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych, jednak w trakcie dokonywania czynności składających się na eksplorację dochodzi do faktycznego tymczasowego lub czasowego zwielokrotnienia chronionych treści, stąd potrzeba wprowadzenia w prawie autorskim stosownej regulacji legalizującej takie działania.

20. Definicja z art. 6 ust. 1 pkt 22 pr. aut. w kilku szczegółach odbiega od definicji przyjętej w prawie unijnym. Po pierwsze, jak wspomniano wyżej, art. 2 pkt 2 dyrektywy 2019/790 definiuje eksplorację tekstów i danych przede wszystkim jako technikę służącą do analizy. Tymczasem komentowany przepis skupia się na „analizie (...) za pomocą techniki służącej do analizowania”. Z projektu nowelizacji wynika, że z uwagi na niekonsekwentne posługiwanie się definiowanym pojęciem przez prawodawcę unijnego, zamiarem polskiego ustawodawcy było zdefiniowanie eksploracji tekstów i danych przede wszystkim jako pewnej czynności. Taka zmiana akcentów nie ma jednak wpływu na zgodność implementacji z dyrektywą³⁸.

Po drugie, więcej wątpliwości budzi zaznaczenie, że eksploracją tekstów i danych jest analiza „wyłącznie” przy zastosowaniu zautomatyzowanej techniki. Ta dodatkowa przesłanka może sugerować, że w pojęciu eksploracji tekstów i danych nie mieści się jakiegokolwiek działanie człowieka, a cały proces ma przebiegać w sposób zbliżony do tego, o którym mowa w art. 23¹ pr. aut. Ludzka ingerencja jest jednak często niezbędna na etapie przygotowawczym. Gdyby zatem interpretować definicję ściśle, wiele powszechnie stosowanych technik eksploracji pozostałoby poza zakresem zastosowania przepisów o dozwolonym użytku, wbrew dyrektywie 2019/790, która nie wprowadza takich ograniczeń. Zgodnie z wymogiem interpretacji zgodnej z prawem Unii Europejskiej należy przyjąć, że ściśle automatyczny charakter powinna mieć dopiero sama analiza danych w celu wygenerowania informacji takich jak wzorce, tendencje i korelacje, a nie czynności przygotowawcze niezbędne do przeprowadzenia takich analiz (tzw. pre-processing, czyszczenie czy normalizacja danych)³⁹.

³⁸ Zob. także E. Laskowska-Litak, *Niejednolita nowelizacja prawa autorskiego*, EPS 2024/10, s. 14.

³⁹ O tym, że proces eksploracji obejmuje także te etapy, wiedział także Parlament Europejski. Zob. przygotowaną dla komisji JURI: E. Rosati, *The Exception for Text and Data Mining (TDM) in the Proposed Directive on Copyright in the Digital Single Market – Technical Aspects*, PE 604.942, s. 6–7, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOLE_BRI\(2018\)604942](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOLE_BRI(2018)604942) (dostęp: 25.02.2024 r.).

5. Dostawca usług udostępniania treści online (DUUTO)

21. Definicja dostawcy usług udostępniania treści online (DUUTO) została przejęta z art. 2 pkt 6 dyrektywy 2019/790. Jej znaczenie ujawnia się w związku z regulacjami oddziału 2¹ (art. 22¹–22⁸), które znajdują zastosowanie wyłącznie do podmiotów spełniających warunki przewidziane w definicji. Łatwo zauważyć, że definicja ma dwie wyraźnie wyodrębnione części. Pierwsze zdanie zawiera definicję „właściwą” lub inaczej pozytywną, tj. wskazuje na cechy, jakie musi posiadać dany podmiot, by mógł zostać uznany za DUUTO. Część druga ma charakter negatywny, tj. wyklucza pewne kategorie podmiotów/usług za zakresu definicji. Wykluczenie to ma przede wszystkim charakter **klaryfikujący**, w większości wymienionych przypadków byłoby bowiem możliwe twierdzenie, że wskazane w zdaniu drugim podmioty po prostu nie spełniają którejs z cech pozytywnie wymaganych. W takim ujęciu zdanie drugie ma za zadanie usunięcie niepotrzebnych wątpliwości. Niemniej, jak zwykle w tego rodzaju sytuacjach, wskazane wyłączenia mogą być także przydatne do wykładni pozytywnych przesłanek kwalifikacji jako DUUTO.
22. Pierwszy wymóg formułowany w definicji jest taki, że podmiot jej podlegający musi dać się określić jako „usługodawca”, tj. musi świadczyć usługi na rzecz jakichś osób trzecich⁴⁰. Sam ten fakt nie wydaje się jednak mieć samodzielnego znaczenia, jeśli uwzględni się dalszą część definicji (publiczne udostępnianie treści umieszczonych przez usługobiorców). Polska definicja odbiega od tej z dyrektywy w jednym istotnym aspekcie, a mianowicie nie wymaga, by świadczona usługa była **usługą społeczeństwa informacyjnego**⁴¹. Co prawda w praktyce pozostałe elementy definicji w połączeniu z przepisami, dla których ma ona znaczenie (art. 22¹–22⁸ pr. aut.), sprawiają, że trudno sobie obecnie wyobrazić, do jakich innych usługodawców definicja z pkt 25 mogłaby znaleźć zastosowanie, jednak sama niezgodność brzmienia przepisu z dyrektywą jest w omawianym punkcie dość oczywista⁴².
23. Wybór przez ustawodawcę określenia „**usługobiorca**” na oznaczenie podmiotów, które wykorzystują usługę świadczoną przez DUUTO do publicznego udostępniania treści chronionych, motywowany był zamiarem uniknięcia posłużenia się w tym kontekście terminem „użytkownik”, co byłoby literalnie zgodne z dyrektywą. Uzasadniano to przez wskazanie, że termin „**użytkownik**” w ustawie nie byłby właściwy, ponieważ pojawia się on w innych miejscach w rzekomo innym znaczeniu. W rzeczywistości jednak termin „użytkownik” występuje w Prawie autorskim

⁴⁰ Dyrektywa nie wymaga, aby usługodawca miał siedzibę na terytorium UE, natomiast wyrażane jest stanowisko, że jego działanie powinno być „nakierowane” na UE, co oznacza, że nie byłoby wystarczające, by usługa była z terytorium UE dostępna (E. Rosati, *Copyright in the Digital Single Market. Article-by-Article Commentary to the Provisions of Directive 2019/790*, Oxford 2021, art. 17, s. 317).

⁴¹ E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 316.

⁴² Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. b dyrektywy 2015/1535: „«Usługa» oznacza każdą usługę społeczeństwa informacyjnego, to znaczy każdą usługę normalnie świadczoną za wynagrodzeniem, na odległość, drogą elektroniczną i na indywidualne żądanie odbiorcy usług. Do celów niniejszej definicji: (i) «na odległość» oznacza, że usługa świadczona jest bez równoczesnej obecności stron; (ii) «drogą elektroniczną» oznacza, iż usługa jest wysyłana i odbierana w miejscu przeznaczenia za pomocą sprzętu elektronicznego do przetwarzania (włącznie z kompresją cyfrową) oraz przechowywania danych, i która jest całkowicie przesyłana, kierowana i otrzymywana za pomocą kabla, fal radiowych, środków optycznych lub innych środków elektromagnetycznych; (iii) «na indywidualne żądanie odbiorcy usług» oznacza, że usługa świadczona jest poprzez przesyłanie danych na indywidualne żądanie”. Zob. B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz*, München 2025, UrhDaG, § 2, nb. 5–7.

tylko w dwóch miejscach (nie uwzględniam tu art. 21¹ ust. 2 pkt 3, w którym pojęcie to pojawia się w związku z nazwą przywoływanych w nim aktów prawa UE), tj. w art. 17¹ (legalny użytkownik bazy danych) i w art. 77¹ (użytkownik programu komputerowego). Źródło zastrzeżenia wydaje się mieć wątpliwe podstawy, ponieważ w definicji DUUTO osoba, która wykorzystuje usługę do udostępnienia publicznie utworu lub przedmiotu praw pokrewnych, niewątpliwie podejmuje akt korzystania z utworu, a zatem w terminologii stosowanej w dziedzinie prawa autorskiego (a nawet szerzej praw własności intelektualnej) go „używa”. Okoliczność, że może to być użycie niezgodne z prawem, nie podważa aktu korzystania – przeciwnie, to właśnie sprawia, że można dochodzić ochrony naruszonych praw (ponieważ nastąpiło korzystanie-używanie). Oczywiście można powiedzieć, że cały ten problem nie ma większego znaczenia praktycznego i jest jedynie kwestią terminologiczną, jednak nie byłoby do końca prawdą przyjęcie, iż wybór polskiego ustawodawcy nie powoduje żadnych trudności interpretacyjnych. Określenie „usługobiorca” w kontekście osoby, która wykorzystuje narzędzia oferowane przez DUUTO do publicznego udostępnienia, mogłoby być bowiem rozumiane jako oznaczające, że między taką osobą a DUUTO musi występować nie tylko faktyczna relacja korzystania z tworzonych przez DUUTO możliwości, ale mające jakąś podstawę prawną „świadczenie usługi” na rzecz tego podmiotu. Takiej relacji (mimo że ona najczęściej występuje) dyrektywa jednak nie wymaga. Interpretacja terminu „usługobiorca” winna być więc taka, że obejmuje on każdą osobą, która faktycznie wykorzystuje usługi świadczone przez DUUTO do publicznego udzielenia dostępu do utworu lub przedmiotu ochrony prawami pokrewnymi. Mając świadomość powyższego, zachowując jednak zgodność z brzmieniem ustawy, w dalszej części będę posługiwał się określeniami „usługobiorca” i „użytkownik” zamiennie.

24. W literaturze, a także, jak się wydaje, w języku potocznym podmioty, których działalność odpowiada definicji DUUTO, określa się jako **platformy**. Nie jest to niewątpliwie określenie precyzyjne, jest ono też szersze, ponieważ obejmować może podmioty, które nie podlegają definicji, w tym na mocy wyraźnego wyłączenia, np. platformy handlowe. Ponieważ jednak najczęściej kontekst wykluczać będzie pomyłki, w dalszej części komentarza wobec DUUTO używane będzie również określenie „platformy”.
25. W praktyce DUUTO będzie najczęściej podmiotem, który świadczy tzw. usługę **hostingu**⁴³, jednak, jak wskazano, definicja tego nie wymaga. Niewątpliwie też nie wszyscy dostawcy usługi hostingu mogą zostać zakwalifikowani jako DUUTO już z tego powodu, że nie wszyscy obok przechowywania udostępniają publicznie przechowywane treści. DUUTO musi natomiast zawsze przechowywać oraz udzielać dostępu do utworów, które zostały zamieszczone przez użytkowników/usługobiorców, a zatem osoby trzecie. Można w związku z tym powiedzieć, że DUUTO musi przechowywać i udostępniać cudze treści⁴⁴, i to zarówno w tym znaczeniu, że prawa autorskie lub pokrewne znajdujące do nich zastosowanie przysługują innym podmiotom (cała regulacja dotycząca DUUTO nie miałaby sensu, gdyby usługobiorca udostępnił np. publicznie utwór, do którego prawa ma DUUTO), jak również w tym znaczeniu cudze, że to inna osoba (usługobiorca) decyduje o udostępnieniu danej treści. Definicja nie obejmuje zatem np. podmiotów, które udostępniają własne treści (to one decydują, jaka treść i kiedy jest udostępniana, zamieszczając ją). Jest to zrozumiałe, ponieważ zasadniczy cel regulacji

⁴³ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, Hrsg. H.P. Götting, A. Lauber-Rönsberg, N. Rauer, München 2025, UrhDaG, § 1, nb. 4.

⁴⁴ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 6.

DUUTO polega na przypisaniu im aktów korzystania zainicjowanych przez usługobiorców. W sytuacji gdy sam usługodawca inicjuje korzystanie, przypisanie mu korzystania nie nastręcza problemów.

26. DUUTO ma przechowywać i udostępniać utwory i przedmioty praw pokrewnych zamieszczone przez usługobiorców. Musi zatem dochodzić do tego, że przedmiotem udostępnienia jest przynajmniej część zamieszczonej treści chronionej, która (w zakresie, w jakim jest udostępniona) korzysta z ochrony. Gdyby np. powstała platforma umożliwiająca użytkownikom zamieszczanie treści chronionych, na bazie których sztuczna inteligencja dopiero tworzyłaby np. treści udostępniane użytkownikom, i treści te nie zawierały chronionych elementów utworów/przedmiotów praw pokrewnych, omawiana przesłanka nie byłaby spełniona.
27. Bardziej ogólnym problemem, który można odnieść do wielu aspektów definicji, jest pytanie o to, jak należy kwalifikować podmioty, które prowadzą zróżnicowaną działalność, w tym świadczą **usługi, z których część odpowiada definicji pojęcia DUUTO, a część nie**. Na przykład częste jest równoległe udostępnianie treści własnych i tych zamieszczonych przez usługobiorców. Co do zasady należy w takich sytuacjach uznać, że wymogi dotyczące DUUTO znajdują zastosowanie do tej części działalności, która spełnia przesłanki definicji⁴⁵. W omawianym przypadku zachodzi jednak dodatkowa komplikacja związana z warunkiem, by opisana w definicji w pkt 25 działalność była działalnością „główną” (por. niżej). Wydaje się natomiast, że nie jest istotny aspekt, który można byłoby określić jako formalno-podmiotowy. Okoliczność, czy np. dana działalność zorganizowana jest tak, że wyodrębnione aspekty zostały rozdzielone przez formalnie odrębne spółki, czy też tak, że jeden podmiot prawa świadczy szerszy zakres usług, nie powinna mieć znaczenia.
28. Jakkolwiek oczywiście wszystkie wymagane przez definicję cechy muszą być spełnione, aby móc uznać, że dany usługodawca jest w rozumieniu ustawy DUUTO, nie ulega wątpliwości, że mając na uwadze całokształt dotyczącej tych podmiotów regulacji, za absolutnie kluczowe i wyróżniające należy uznać następujące wymagania: by dla usługodawcy przechowywanie i udostępnianie zamieszczonych przez usługobiorców treści stanowiło **„główny” przedmiot działalności**; by przechowywał i udzielał dostępu do **znacznej liczby** utworów lub przedmiotów praw pokrewnych i by te utwory oraz przedmioty praw pokrewnych **organizował i promował** w celach zarobkowych. Te trzy wymagania mają odróżniać DUUTO od innych usługobiorców (np. „zwykłych” dostawców hostingu) i jednocześnie można powiedzieć, że stanowią uzasadnienie dla przyjęcia odnoszącej się do tej kategorii podmiotów szczególnej regulacji (zob. uwagi do art. 22¹ pr. aut.). Wszystkie trzy wymagania są w znacznym stopniu ocenne i mogą wywoływać w praktyce wątpliwości. Nie powinno natomiast budzić sporu, że odnoszą się one do utworów lub innych przedmiotów zamieszczanych przez użytkowników⁴⁶. Nie „liczą” się tu zatem treści udostępniane przez DUUTO z własnej inicjatywy.

⁴⁵ Tak J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 3; zob. jednak M. Leistner, *European Copyright Licensing and Infringement Liability Under Art. 17 DSM-Directive Compared to Secondary Liability of Content Platforms in the U.S. – Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge*, „Zeitschrift für Geistiges Eigentum” 2020/2, s. 145 i n., który skłania się do oceny platformy „jako takiej”. Podobnie, jak się wydaje, B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 4.

⁴⁶ E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 320; B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 11. Nie ma natomiast znaczenia, czy chodzi o utwory zamieszczone legalnie czy nie (R. Markiewicz, *Prawo autorskie na jednolitym rynku cyfrowym. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790*, Warszawa 2021, s. 209), z tym

29. Odnośnie do celu działalności natrafić można na kolejne rozbieżności między definicją zawartą w polskiej ustawie a jej wzorcem z art. 2 pkt 6 dyrektywy 2019/790. W dyrektywie wskazano, że udostępnianie cudzych treści ma być **głównym lub jednym z głównych celów DUUTO**. Polska implementacja zastępuje więc „cel” „przedmiotem działalności” i stanowi, że musi to być przedmiot główny, a nie jeden z głównych. Pierwsza ze zmian jest moim zdaniem dopuszczalna i co więcej zasadniczo trafna. Odwołanie się do „celu” nie jest w pełni fortunny, ponieważ cel można określić jako zamiar/skutek, jaki usługodawca zamierza osiągnąć. Teoretycznie mógłby istnieć usługodawca, który posiada lub posiadał taki cel, ale nie udało mu się go zrealizować, jak również taki, który nie miał tego rodzaju zamiaru, ale jednak w praktyce jego działalność w taki sposób przebiega. Odwołanie się do przedmiotu działalności jest bardziej obiektywnym punktem odniesienia. Jest to tym bardziej uzasadnione stanowisko, jeśli uwzględnić (por. niżej), że cel ma się odnosić nie tylko do samego przechowywania i udostępniania treści, ale że ma chodzić o ich dużą liczbę i że mają to być treści chronione (prawami autorskimi i pokrewnymi). Trudno byłoby uznać za racjonalne spory co do tego, czy podmiot, który udostępnia treści chronione w ogromnych ilościach, miał taki zamiar odnoszony do każdej z przesłanek osobno. Nie wydaje się też, by takie subiektywizujące ujęcie było gdziekolwiek postulowane. Jediną różnicą, która – przy założeniu, że w dyrektywie chodziło przede wszystkim o faktyczną działalność, a nie subiektywne cele, między celem a przedmiotem – byłoby to, że definicja przejęta z dyrektywy pozwalałaby uznać za DUUTO także podmiot, które jeszcze nie zrealizował swojego celu, ale ma po temu warunki, podczas gdy na podstawie definicji wprowadzonej do polskiej ustawy można byłoby twierdzić, że warunki musiałyby zostać faktycznie zrealizowane. Praktyczne skutki zasygnalizowanej wątpliwości wydają się jednak niewielkie.
30. Bardziej istotna może się okazać druga różnica. Można oczywiście prowadzić rozważania, czy sformułowania użyte w dyrektywie są z semantycznego punktu widzenia poprawne (tj. czy można poprawnie mówić o więcej niż jednym celu/przedmiocie, z których każdy miałby być główny), jednakże z punktu widzenia zakresu regulacji prawnej odstąpienie od zaproponowanej w dyrektywie **wielkości celów/przedmiotów** działalności nie jest prawidłowe. Gdyby bowiem potraktować definicję literalnie, dla każdego podmiotu, który mógłby być uznany za DUUTO, należałoby sporządzić zestawienie aspektów prowadzonej przez niego działalności i określić, który z nich można uznać za „główny”. Gdyby okazało się, że przechowywanie lub udostępnianie cudzych treści nie jest przedmiotem głównym (ale np. drugim w kolejności), podmiot taki nie spełniałby przesłanek definicji, nawet jeśli faktycznie umożliwiałby dostęp do dużej ilości chronionych treści. Wydaje się, że problem ten (także mając na uwadze obowiązek jednolitej wykładni) można próbować rozwiązać, uwzględniając wyżej opisaną zasadę, zgodnie z którą w przypadku działalności o złożonym charakterze należy uznać, że „usługa” jest tą częścią działalności, która ma związek z umożliwieniem przechowywania i udostępniania treści. Także ta dyrektywa musi jednak być stosowana z uwzględnieniem okoliczności. Można przyjąć, że jeśli dany podmiot prowadzi różne serwisy, stosując dla nich np. różne adresy internetowe, przedmiotem oceny jest wyłącznie ten z nich, który jest związany z udostępnianiem treści chronionych umieszczonych przez użytkowników. Inaczej musielibyśmy uznać, że np. olbrzymich rozmiarów przedsiębiorca, który prowadzi różne rodzaje działalności, nie jest DUUTO, ponieważ co prawda kontrolowana przez niego platforma udostępnia ogromne ilości treści chronionych, ale mimo to pozostałe obszary jego działalności są jeszcze większe. W przypadku

zastrzeżeniem, że jeśli głównym celem platformy byłoby udostępnianie utworów nielegalnie, to będzie to podpadać pod art. 22⁸ pr. aut.

podmiotów oferujących usługi o złożonym charakterze należy wziąć pod uwagę, czy są one oferowane w taki sposób, że usługi odpowiadające definicji i usługi poza jej zakresem są przez osoby trzecie, będące potencjalnymi odbiorcami, świadczone w sposób, który można uznać za realizowany na tej samej platformie co działalność niepodpadająca pod definicję (np. udostępnianie treści własnych lub niechronionych prawami autorskimi lub pokrewnymi). Tylko jeżeli możliwe jest uznanie różnych aspektów działalności jako realizowanych na tej samej platformie, można dokonać oceny znaczenia (rozmiaru) części działalności polegającej na przechowywaniu lub udostępnieniu cudzych treści chronionych w relacji do pozostałej działalności prowadzonej na platformie⁴⁷. Wymóg, by była ona głównym przedmiotem, jeśli chcemy uniknąć niezgodności z dyrektywą, powinien być rozumiany tak, że jest to część ilościowo lub wartościowo istotna w porównaniu z częścią obejmującą innego rodzaju działalność⁴⁸. Nie musi ona ani stanowić większości przychodów, ani nie musi na nią przypadać większość treści, musi być to jednak ważna część danego serwisu⁴⁹. Wydaje się rozsądne zaproponowanie, by przyjąć, że jeśli dany podmiot spełnia przesłankę przechowywania i udostępniania „znacznej liczby” utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, to istnieje domniemanie, że jest to jego jednym z głównych przedmiotów działalności⁵⁰. Przykładami serwisów, w przypadku których co do zasady przechowywanie i udostępnianie prawnoautorsko istotnych treści nie jest jednym z głównych celów, mogą być serwisy służące kontaktom profesjonalnym (LinkedIn) lub serwisy randkowe⁵¹.

31. Jak już wskazano, DUUTO musi **zarówno przechowywać, jak i udostępniać** treści użytkowników. Pod definicję tę nie podpada zatem nie tylko taki podmiot, który nie udostępnia, ale także taki, który mógłby być uznawany za udostępniającego, ale nie przechowuje. Kwestia ta ma dość istotne znaczenie praktyczne z uwagi na to, że istnieją tego rodzaju serwisy, w których użytkownicy zamieszczają linki do treści chronionych, jednakże same treści znajdują się w innym miejscu (są przechowywane przez inny podmiot). Przykładu oceny działalności serwisu gromadzącego i udostępniającego linki do treści chronionych (ale nie przechowywującego ich), którego działalność została uznana za publiczne udostępnianie utworów (do których prowadziły umieszczane przez użytkowników linki), dostarcza wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-610/15, *Stichting Brein*⁵². Powstaje zatem pytanie, czy tego rodzaju serwisy rzeczywiście nie podpadają pod definicję DUUTO, mimo że mogą pełnić znaczną rolę w nielegalnym udostępnianiu utworów lub przedmiotów praw pokrewnych. Warunek przechowywania odniesiony w definicji (zarówno polskiej, jak i jej pierwowzoru w dyrektywie) do utworów lub przedmiotów praw pokrewnych nie pozwala na objęcie ich zakresem pojęcia DUUTO⁵³.

⁴⁷ Konsekwentnie należy przyjąć, stosując to podejście, że jeśli dany podmiot zostanie zakwalifikowany jako DUUTO z uwagi na analizę części jego działalności, obowiązki dotyczące DUUTO mogą odnosić się tylko do tej części. Zob. podobnie B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 14.

⁴⁸ Podobnie, jak się wydaje, E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 321 („qualitatively and/or quantitatively significant”).

⁴⁹ Sporne jest, czy nawet przy takim ujęciu definicję spełniają tzw. media/serwisy społecznościowe. Twierdząco J. Wiedemann, *Plattformhaftung dezentraler sozialer Netzwerke am Beispiel Mastodon*, GRUR-Prax 2023, s. 712.

⁵⁰ Można zwrócić uwagę, że w motywie 62 dyrektywy 2019/790 dochodzi do swoistego odwrócenia relacji: cel główny – cel uboczny. Wskazano tam, że „[u]sługi te nie powinny obejmować usług, których głównym celem nie jest umożliwianie użytkownikom zamieszczania i udostępniania dużej ilości treści chronionych prawem autorskim w celach zarobkowych [wyróżnienie – T.T.]”. W takim ujęciu, jeśli przechowywanie i udostępnienie nie jest ubocznym przedmiotem działalności, jest ono niejako automatycznie jednym z celów głównych.

⁵¹ B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 15.

⁵² Wyrok TS z 14.06.2017 r., C-610/15, *Stichting Brein przeciwko Ziggo BV i XS4All Internet BV*, EU:C:2017:456.

⁵³ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 7; B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 12. Oznacza to m.in., że definicja nie może obejmować wyszukiwarek (tak m.in. R. Markiewicz, *Prawo autorskie na jednolitym rynku...*, s. 208).

Odmienne odpowiedź byłaby możliwa chyba tylko wtedy, gdyby w danym przypadku zostało wykazane, że miejsce, gdzie treści są przechowywane, jest w jakiś sposób powiązane z podmiotem udostępniającym linki (np. preferuje on konkretną usługę przechowywania). W takiej sytuacji można byłoby twierdzić, że na potrzeby definicji przechowywanie może być takiemu podmiotowi przypisane i tym samym realizuje on także tę przesłankę. Oczywiście nie oznacza to, że podmiot prowadzący tego rodzaju serwis, który z uwagi na brak przechowywania nie spełnia warunków definicji DUUTO, nie może być pociągnięty do odpowiedzialności, ale będą to musiały być inne podstawy prawne od przepisów art. 22¹ i n. pr. aut.

32. Drugą kategorią przypadków, w których wymóg przechowywania będzie istotny, będą serwisy umożliwiające użytkownikom zamieszczanie tzw. **streamów**, np. transmisji na żywo. Oczywiście może to następować za pomocą linków, co pozwala odesłać do punktu poprzedniego. Nawet jednak, gdyby technicznie to serwis danego usługodawcy został bezpośrednio wykorzystany do tego rodzaju transmisji, powstaje pytanie, czy można przyjąć, że dochodzi do „przechowywania” w rozumieniu omawianej definicji. Wydaje się, że należy przyjąć podobne rozumienie „**przechowywania**” jak na potrzeby usługi hostingu⁵⁴. Gdyby transmisja następowała z wykorzystaniem serwisu (np. serwerów) danego usługodawcy, jego kontakt z samym utworem lub przedmiotem praw pokrewnych (które w tych sytuacjach będą szczególnie istotne, np. w przypadku transmisji sportowych) jest na pewno o wiele bliższy niż w przypadku samego linku.
33. Kryterium „**znaczej liczby**” („dużej liczby” w dyrektywie) jest niewątpliwie wysoce niejasne. Mimo to Komisja w swoich wytycznych dotyczących implementacji dyrektywy wyraźnie wypowiedziała się przeciwko próbie jej precyzowania w implementacjach krajowych (wytyczne Komisji, pkt III)⁵⁵. Decyzja polskiego ustawodawcy jest zatem zrozumiała. Pozwoli ona także bez problemów „przyjąć” ewentualne przyszłe interpretacje wynikające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Nie zmienia to faktu, że omawiana przesłanka rodzi kilka zasadniczych pytań. Po pierwsze, nie jest jasne, czy chodzi tu o „liczbę”, która ma być rozumiana w sposób autonomiczny i absolutny (tj. że w danym czasie istnieje dla wszystkich usługodawców, treści i państw członkowskich minimalna liczba, która będzie wystarczająca, by uznać ją za „dużą”), czy też ocena ma być zrelatywizowana do innych czynników⁵⁶, a jeśli tak, jakie mogłyby one być⁵⁷. Na przykład można sobie wyobrazić, że istnieje serwis internetowy, który został zaprojektowany z myślą o umożliwieniu użytkownikom zamieszczania plików z utworami tylko określonej kategorii (np. muzycznych utworów ludowych lub artykułów naukowych z dziedziny medycyny)⁵⁸.

⁵⁴ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 7; Odmienne E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 318, która uważa, że chodzi tu o autonomiczne pojęcie przechowywania, niezawierające zawężenia co do czasu trwania. Ze stanowiskiem tym zgadza się R. Markiewicz, *Prawo autorskie na jednolitym rynku...*, s. 208–209. Podobnie B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 12. Zob. też E. Rosati, *Does the Duration of the Storage Matter? Live Streaming Providers As 'Online Content Sharing Service Providers' Under Directive 2019/790*, EIPR 2020/10, s. 652–655.

⁵⁵ Podobnie E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 319–320; M. Leistner, *European Copyright...*, s. 144.

⁵⁶ W tym kierunku J.B. Nordemann, J. Waiblinger, Art. 17 DSM-RL – *Spannungsverhältnis zum bisherigen Recht?*, GRUR 2020, s. 572, odmiennie (za jednolitym kryterium) J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 4a.

⁵⁷ Motyw 63 dyrektywy nie jest zbyt pomocny (tak też K. Grisse, *After the storm – examining the final version of Article 17 of the new Directive (EU) 2019/790*, JIPLP 2019/11, s. 888), po pierwsze bowiem, nakazuje dokonywać oceny w konkretnym przypadku, po drugie zaś, odsyła do liczby plików oraz do publiczności (odbiorców usługi). Można przyjąć (T. Dreier, *Die Schlacht ist geschlagen – ein Überblick Zum Ergebnis des Copyright Package der EU-Kommission*, GRUR 2019, s. 776), że co do zasady duża liczba użytkowników pozwala wnioskować o dużej liczbie utworów.

⁵⁸ Sprawy nie ułatwia to, że w motywie 62 dyrektywy 2019/790 nawiązano do znaczenia platformy w relacji konkurencji z innymi udostępniającymi treści („Definicja usługi udostępniania treści online zawarta w niniejszej dyrektywie powinna obejmować wyłącznie usługi online, które odgrywają ważną rolę na rynku treści online, konkurując z innymi

W relacji do liczby dostępnych, także w innych, zwłaszcza legalnych źródłach, utworów tej kategorii liczba utworów znajdujących się na platformie jest znaczna, a nawet bardzo znaczna. W porównaniu jednak do ogromnych platform lub serwisów, takich jak YouTube, Instagram, Facebook itp., jest ona jednak niewielka⁵⁹. Innym, ale dotyczącym tej samej w sumie wątpliwości, możliwym problemem jest pytanie o terytorialny zasięg serwisu. Oczywiście ogólnie dostępne w sieci serwisy umożliwią zapoznanie się z treścią chronioną teoretycznie z każdego miejsca na świecie, jednak w praktyce istnieją serwisy bardzo popularne w kraju, w którym powstały, ale niezbyt popularne w innych państwach członkowskich. W związku z tym możliwe jest, że to, co uznalibyśmy za „znaczną liczbę” w realiach danego państwa członkowskiego, nie byłoby wystarczające, gdyby uznać, że punktem odniesienia ma być np. cała Unia Europejska. Niewątpliwie można byłoby zrozumieć próby relatywizacji przesłanki „dużej liczby”, jednak równie oczywiste wydaje się to, że prowadziłyby to do bardzo znacznej niepewności prawnej. Bardziej przekonujące jest zatem stanowisko, zgodnie z którym kryterium znacznej liczby rzeczywiście jest autonomicznym pojęciem prawa UE, co musi także wpływać na interpretację jego krajowych transpozycji. Uważam jednak, że nie ma podstaw, zwłaszcza uwzględniając terytorializm praw autorskich, którego implementacja definicji DUUTO i art. 17 dyrektywy 2019/790 w żaden sposób nie podważa, by decydując, co stanowi minimalny próg, od którego zaczyna się „znaczną liczbą”, stawiać nadmiernie wygórowane wymagania, które prowadziłyby do wniosku, że tylko największe globalne serwisy spełniałyby warunki definicji. Jeśli liczba przedmiotów chronionych będzie mogła być uznana za znaczną z perspektywy serwisu nastawionego na rynek średniej wielkości państwa członkowskiego, powinno to być wystarczające do przyjęcia definicji za spełnioną. Ponieważ Polska niewątpliwie jest średnim, a nawet jednym z większych państw członkowskich, jeśli z perspektywy rynku polskiego uzna się liczbę utworów lub przedmiotów praw pokrewnych za znaczną, można przyjąć, że podmiot przechowujący i udostępniający takie treści realizuje tę część definicji z art. 6 pkt 25 pr. aut.

34. Przyjęte tu rozumienie „znacznej liczby” uzasadnia pytanie, czy wprowadzone w dyrektywie i implementowane do polskiej ustawy rozwiązanie jest racjonalne. Dlaczego np. serwisy, które zostały sprofilowane na określone kategorie utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, mają korzystać z bardziej względnej regulacji, nawet gdyby procent treści udostępnianych za ich pomocą nielegalnie był wyższy niż w przypadku platform z „ogólną” ofertą?⁶⁰ Innym problemem, jaki wiąże się z omówionymi wyżej przesłankami, jest pytanie o ich wzajemny związek. W literaturze spotyka się ujęcie, które w nawiązaniu do motywów 62 i 63 dyrektywy 2019/790, odnoszących się do skali publiczności oraz elementu konkurencji z innymi (legalnymi) usługami, opiera się na powiązaniu poszczególnych czynników w charakterze ruchomego systemu, co pozwala np. twierdzić, że „formalne” spełnienie definicji nie zawsze wystarcza (np. udostępnienie bardzo dużej liczby utworów, ale niewielkiemu kręgowi osób, co wyklucza konkurencję)⁶¹.

usługami online dotyczącymi treści, takimi jak internetowe usługi audio i wideo dla tych samych odbiorców”). Takie kryterium przemawiałoby raczej za uwzględnieniem „mniejszych” serwisów, jeśli konkurują one z innymi źródłami treści chronionych. Kryterium „stosunku konkurencji” tworzy jednak wiele problemów i może być opisane jako „ciało obce” w omawianej regulacji (B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 20–23). Wydaje się więc słuszne, że polski ustawodawca (odmiennie niż np. niemiecki) nie wprowadził go do treści przepisów. Zob. także wątpliwości R. Markiewicza, *Prawo autorskie na jednolitym rynku...*, s. 212–213, który jednak uważa, że wprowadzenie tego kryterium do ustawy nie musiałoby prowadzić do sprzeczności z dyrektywą.

⁵⁹ Oczywiście należy mieć na uwadze zawarte w dalszej części regulacji progi dotyczące obrotów.

⁶⁰ Być może ogólna skala działalności jest uznawana za istotną z uwagi na koszty, z jakimi wiązać się może zadośćuczynienie obowiązkom DUUTO.

⁶¹ B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 10.

35. Sam **wymóg udzielania publicznego⁶² dostępu** nie wymaga żadnej szczególnej postaci⁶³. Nie jest zatem wymagane, by np. utwór mógł zostać bezpośrednio odtworzony. Nawet zatem sam link do treści (przechowywanej przez usługodawcę) jest w pełni wystarczający. Warto przy tym zauważyć, że polski ustawodawca wprowadził w definicji DUUTO (i powtórzył to w art. 22¹ i n. pr. aut.) pojęcie publicznego udostępnienia (utworu lub przedmiotu prawa pokrewnego)⁶⁴. Samo to pojęcie nie uzyskało jednak definicji ustawowej. Już wcześniej postulować można było wprowadzenie go do polskiej ustawy z uwagi na jego ogromną rolę w prawie UE. Używane w ustawie pojęcie **rozpowszechnienia** nie jest bowiem z kilku powodów odpowiednikiem publicznego udostępnienia. Publiczne udostępnianie winno być rozumiane tak jak na gruncie art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE⁶⁵. Obejmuje ono w konsekwencji nie tylko udostępnienie umożliwiające dostęp w miejscu i czasie wybranym przez odbiorcę, ale także np. udostępnienie, w którym publiczność nie ma możliwości decydowania o czasie zapoznania się z utworem⁶⁶. Oczywiście w praktyce większość serwisów, do których stosować się będzie definicję DUUTO, udostępnia treści w sposób umożliwiający wybór czasu i miejsca zapoznania się z nimi, nie jest to jednak warunek wynikający z ustawy. Wątpliwości dotyczące streamingu na żywo (por. wyżej) związane są zatem nie tyle z wymogiem udostępniania, ile z warunkiem przechowywania treści.
36. Być może największe trudności będzie w praktyce przysparzać ostatnie z zastosowanych w definicji kryterium, tj. warunek, by treści chronione prawem autorskim lub prawami pokrewnymi zamieszczane przez usługobiorców były przez usługodawcę **organizowane i promowane w celach zarobkowych⁶⁷**. W istocie warunek ten składa się z trzech elementów, które muszą być spełnione łącznie. Organizacja i promocja treści stanowią aspekt działalności niektórych pośredników internetowych, który stał się jedną z podstaw twierdzenia, iż stali się oni czymś pomiędzy klasycznym, pasywnym pośrednikiem a bezpośrednim dostawcą treści i dlatego tej zmienionej roli powinien odpowiadać także zmieniony reżim prawny dla ich funkcjonowania⁶⁸. Przez organizację utworów lub przedmiotów praw pokrewnych należy rozumieć m.in. grupowanie ich lub prezentację w określonych przez usługodawcę kategoriach⁶⁹, indeksowanie, usuwanie treści⁷⁰ (np. nieaktualnych lub plików z błędami). Mogą to być kategorie określone według typu utworu (muzyczny, audiowizualny) lub bardziej szczegółowe, odnoszone do pewnego typu treści (np. gatunki filmowe lub muzyczne). Ostatecznie jednak nie powinno mieć znaczenia, na

⁶² Pojęcie publiczności winno być rozumiane zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości go dotyczącym, co nie zawsze jest pomocne z uwagi na jego niejednoznaczność – zob. np. B. Marušić, *The Autonomous Legal Concept of Communication to the Public Interpretation in EU Copyright Law*, Edward Elgar 2023, s. 175 i n.

⁶³ Wydaje się, że nie ma znaczenia, czy odbiorca może odnieść wrażenie, że treść jest udostępniana przez DUUTO, czy też oczywiście jest dla niego, że podmiotem inicjującym był użytkownik (E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 320). Należy jednak poczynić zastrzeżenie, że kiedy DUUTO wyraźnie „przejmuje” cudzą treść, nie można całkowicie wykluczyć przypisania udostępnienia „w tradycyjny” sposób, a tym samym pełną odpowiedzialność.

⁶⁴ Zob. M. Markiewicz, *Publiczne komunikowanie utworu w Internecie w prawie UE (dyrektywa 2001/29 vs dyrektywa 2019/790) – czy „istnieje” możliwy do określenia zakres tego prawa?*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2022/1, s. 174 i n.

⁶⁵ E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 319.

⁶⁶ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 8.

⁶⁷ Jak się wskazuje, wymóg ten nawiązuje do „aktywnej” roli pośrednika: B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 16.

⁶⁸ M.in. dlatego że, jak wskazuje motyw 62 dyrektywy 2019/790, działania takie zmierzają do przyciągnięcia większej liczby odbiorców.

⁶⁹ W takim ujęciu kryterium to pojawiło się już wcześniej w wyroku TS z 14.07.2017 r., C-610/15, Stichting Brein przeciwko Ziggo BV i XS4ALL Internet BV, EU:C:2017:456.

⁷⁰ E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 322.

czym konkretnie polega taka organizacja, w tym czy obiektywnie zwiększa prawdopodobieństwo zamieszczenia utworu nielegalnie lub uzyskania do niego dostępu przez usługobiorcę⁷¹. Wydaje się natomiast, że organizacja musi być w jakiś sposób „widoczna” dla usługobiorców⁷². Organizacja na cele czysto „wewnętrzne”, która nie ma żadnego wpływu **na sposób udostępniania treści**, nie powinna być uznawana za wystarczającą. Możliwe byłoby natomiast uznanie za wystarczającą „organizacji”, która nie przejawia się w prezentowaniu poszczególnych kategorii, ale ułatwia wyszukiwanie z nimi związane.

37. Sporne może być, czy samo zapewnienie **funkcji wyszukiwania** pozwala uznać, że usługodawca organizuje treści⁷³. Zagadnienie to może być w praktyce ważne i na wskazane pytanie udzielane były różne odpowiedzi. Wydaje się, że prawidłowe byłoby przyjęcie poglądu kompromisowego, zgodnie z którym wprowadzenie narzędzia wyszukiwania wtedy będzie można uznać za spełniające wymóg „organizacji”, gdy na jej potrzeby do treści wprowadzonej przez użytkownika zostaną wprowadzone dodatkowe parametry pozwalające na ułatwienie poszukiwanego przez użytkownika zasobu (np. wielkość pliku, czas trwania, format, treść itp.). Jest to spójne z zaprezentowanym wyżej stanowiskiem, zgodnie z którym organizacja winna mieć możliwość wpływu na to, jak treść zostanie publicznie udostępniona (na zakres udzielanego dostępu). Nie wydaje się kontrowersyjne, że organizacja może być całkowicie zautomatyzowana.
38. Obowiązek **promowania** w najłatwiejszy sposób można byłoby powiązać z występującymi na niektórych platformach rekomendacjami treści dla użytkowników (np. na podstawie historii przeglądania), nie wydaje się jednak, by można było promowanie ograniczyć tylko do takich przypadków. W szczególności przez „promowanie” nie należy jedynie rozumieć sytuacji, która mogłaby być przyrównana do szczególnej zachęty (reklamy) odnoszącej się do określonej treści. Definicja dotyczy promowania „ogółu” utworów i przedmiotów praw pokrewnych umieszczonych przez usługobiorców, a zatem generalnie zachowań po stronie usługodawcy, które można traktować jako zachętę zapoznania się z dostępnymi na danej platformie treściami. Promowanie może być zatem zachowaniem zewnętrznym wobec samej platformy⁷⁴ (np. reklamą jej dotyczącą w innym medium), jak i zachowaniem dostrzegalnym dla użytkowników na samej platformie. Samo umieszczenie informacji o np. kategoriach utworów może być uznawane za promowanie treści dostępnych na platformie. Zgodnie z alternatywnym poglądem w przesłance tej chodzi w istocie o powiązanie treści z reklamami (a nie reklamowanie tych treści, nawet w najbardziej ogólnym sensie)⁷⁵.

⁷¹ Jak wskazuje R. Markiewicz, „już optymalizacja prezentacji zawartości, i to nawet realizowana neutralnie i w sposób zautomatyzowany w odniesieniu do zawartości i bez jej analizy, jest wystarczająca do stwierdzenia aktywnej działalności dostawcy, a w związku z tym odpowiedzialności DUUTO za bezpośrednie naruszenie prawa autorskiego” (R. Markiewicz, *Prawo autorskie na jednolitym rynku...*, s. 210).

⁷² Niekiedy wskazuje się, że powinna potencjalnie umożliwić uczynienie usługi bardziej atrakcyjną dla szerszej publiczności – B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 16; K. Grisse, *After the storm...*, s. 888.

⁷³ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 13; R. Markiewicz, *Prawo autorskie na jednolitym rynku...*, s. 210, który skłania się do stanowiska, że nie jest to wystarczające.

⁷⁴ B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz...*, UrhDaG, § 2, nb. 16. Zob. też wyrok TS z 22.06.2021 r., C-682/18 (Frank Peterson przeciwko Google LLC i in.) i C-683/18 (Elsevier Inc. przeciwko Cyando AG), EU:C:2021:503, pkt 98, gdzie Trybunał wyraźnie nawiązał do „zewnętrznych” działań promocyjnych.

⁷⁵ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 14; krytycznie co do tego R. Markiewicz, *Prawo autorskie na jednolitym rynku...*, s. 211.

39. Z treści przepisu nie wynika jednoznacznie, czy warunek celów **zarobkowych** jest odnoszony tylko do promowania, czy także do organizowania. Wydaje się jednak, że w praktyce będzie to bardzo trudne do rozdzielenia. Aby sformułowanie zawarte w definicji, a dotyczące celów zarobkowych zachowało sens, trzeba przyjąć, że nie jest wystarczające, by ogólnie działalność usługodawcy była działalnością „w celach zarobkowych”, ale by można było co najmniej powiązać cel zarobkowy i promowanie. Będzie tak np., jeśli treści zamieszczone przez użytkowników zostaną opisane na platformie tak, że skłoni to część użytkowników do zapoznania się z nimi, a po kliknięciu na dany link będzie ukazywać się reklama, z której prowadzący serwis czerpie korzyści. Związek nie musi być jednak w tym sensie bezpośredni⁷⁶. Na przykład jeśli sposób prezentacji treści będzie pozwalał uznać, że zwiększa on atrakcyjność usługi dla użytkowników, a operator platformy oferuje użytkownikom subskrypcje (albo w ogóle umożliwiające dostęp, albo pozwalające na korzystanie z udogodnień), można przyjąć, że cel zarobkowy jest zrealizowany.
40. „Cel zarobkowy” jest pojęciem użytym w polskiej wersji językowej. W innych wersjach mowa jest raczej o osiągnięciu **zysku**⁷⁷. Nie wydaje się, by tej różnicy można było przypisać nadmierne znaczenie. Należy także sądzić, że intencją prawodawcy unijnego nie było wykluczenie bez żadnych dodatkowych warunków tych usług, które prezentowane są jako część działalności nienastawionej na osiągnięcie zysku, ale mimo to generującej przychody dla usługodawcy, zwłaszcza że niekiedy może dojść do dość płynnej zmiany tego rodzaju nastawienia.
41. Za DUUTO **nie uważa się** w szczególności dostawców takich usług, jak niedziałające w celach zarobkowych encyklopedie internetowe, repozytoria naukowe i edukacyjne, platformy tworzenia otwartego oprogramowania i platformy wymiany otwartego oprogramowania, dostawców usług komunikacji elektronicznej, internetowych platform handlowych oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają usługobiorcom zamieszczanie treści na własny użytek⁷⁸.
42. Encyklopedia internetowa (klauzula Wikipedii) najczęściej nie jest prowadzona w celach zarobkowych. Ponadto utworem umieszczanym przez użytkownika byłaby z reguły treść przygotowanego hasła. Tymczasem, jak wskazano, założeniem regulacji jest to, że umieszczający nie ma praw do zamieszczanych treści. Użycie w polskiej definicji terminu „usługobiorca” także utrudnia przyjęcie, że osoba przygotowująca treść hasła jest odbiorcą usługi świadczonej przez podmiot prowadzący taką encyklopedię. Gdyby przyjąć, że chronione treści miałyby być w tym przypadku np. wgrywanymi przez twórców haseł zdjęciami je ilustrującymi czy plikami muzycznymi, to pojawiałyby się wątpliwości, czy można tu mówić o znacznej liczbie i przede wszystkim, czy tego rodzaju treści są głównym celem/przedmiotem działalności encyklopedii.

⁷⁶ Inaczej mówiąc, chodzi o zarobkowość odniesioną do działalności polegającej na przechowywaniu i udostępnianiu, a nie o czynność dotyczącą np. konkretnego utworu. W podobny sposób orzekał Trybunał Sprawiedliwości np. w wyrokach z 31.05.2016 r., C-117/15, Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH przeciwko Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte eV (GEMA), EU:C:2016:379, pkt 63–64 i z 26.04.2017 r., C-527/15, Stichting Brein przeciwko Jackowi Frederikowi Wullemsowi, EU:C:2017:300, pkt 51.

⁷⁷ Oczywiście jest, że nie chodzi o osiągnięcie zysku, a o cel działalności (B. Raue [w:] T. Dreier, G. Schulze, *Urheberrechtsgesetz*, UrhDaG, § 2, nb. 17). DUUTO może prowadzić działalność latami przynoszącą straty.

⁷⁸ Wskazuje się (E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 323), że wyłączenia te mają wspólne uzasadnienie, które wyrażone zostało w motywie 62 dyrektywy 2019/790 (tj. by definicją DUUTO objąć tylko podmioty, które stanowią rzeczywistą konkurencję dla innych usług dostarczania treści).

W przypadku repozytoriów naukowych lub edukacyjnych pojawić się może wątpliwość, czy ich wyrażne wyłączenie nie podważa zaprezentowanego wyżej stanowiska, zgodnie z którym określanie „znaczej liczby” treści nie może być relatywizowane do rodzajów utworów. Wydaje się jednak, że taki wniosek szedłby zbyt daleko. Tego rodzaju usługi zasługują na wyłączenie z powodu roli, jaką pełnią dla rozwoju nauki i dla rozpowszechniania edukacji. Sam termin „repozytorium” nie został jednak zdefiniowany w ustawie. Można utrzymywać, że repozytorium nie jest po prostu usługą przechowywania i udostępniania treści o charakterze naukowym lub edukacyjnym, ale musi być prowadzone przez podmioty mające związek z prowadzeniem działalności naukowej lub edukacyjnej. W takim przypadku ryzyko naruszeń będzie zapewne mniejsze. Platformy wymiany i tworzenia otwartego oprogramowania, poza (podobnie jak w przypadkach repozytoriów) pozytywnie ocenianym celem działania, będą też co do zasady zawierać treści chronione, udostępniane z założeniem, że nie będą stanowiły naruszenia praw osób trzecich. W przypadku dostawców usług komunikacji elektronicznej oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają usługobiorcom zamieszczanie treści na własny użytek, najczęściej nie dochodzi do publicznego udostępnienia. Wreszcie, co dotyczy także internetowych platform handlowych, czynność, jaką można im ewentualnie przypisać, kwalifikuje się jako wchodzące w zakres prawa dystrybucji z art. 4 dyrektywy 2001/29/WE oferowanie.

43. **Znaczenie wyłączenia** przejawia się w tym, że podmiot, który należy do ww. kategorii, nawet gdyby wyjątkowo spełniał pozytywne przesłanki definicji, nie może zostać uznany za DUUTO. Zasady odpowiedzialności takiego podmiotu za ewentualne naruszenia praw autorskich i pokrewnych są zatem odmienne i opierają się na rozwiązaniach poprzedzających dyrektywę 2019/790⁷⁹.
44. **Ciężar dowodu**, że dany podmiot spełnia przesłanki wymagane w definicji DUUTO, spoczywa na tym, kto wywodzi z tego skutki prawne, a zatem w pierwszym rzędzie na podmiotach uprawnionych z tytułu praw autorskich lub pokrewnych, które chcą dochodzić od DUUTO odpowiedzialności lub wykonania innych obowiązków przewidzianych w art. 22¹ i n. pr. aut.⁸⁰ Ciężar wykazania, iż podmiot spełniający ogólne warunki definicji, jest jednak wyłączony z jej zakresu przez część przepisu następującą po „za takich dostawców nie uznaje się”, spoczywa na podmiocie, który się na taką okoliczność powołuje, a zatem typowo na tego rodzaju usługodawcy, który chce wyłączyć swoją odpowiedzialność.

Andrzej Matlak

6. Dodatkowa usługa online

45. Definicja ustawowa z art. 6 ust. 1 pkt 26 pr. aut. jest konsekwencją implementacji do polskiego prawa dyrektywy 2019/789. Artykuł 2 pkt 1 tej dyrektywy zawiera definicję dodatkowej usługi online. Polega ona „na przekazywaniu do powszechnego odbioru, przez organizację radiową lub telewizyjną⁸¹ lub pod jej kontrolą i na jej odpowiedzialność, programów telewizyjnych lub radiowych równocześnie z ich nadawaniem lub w określonym czasie po ich nadaniu przez tę

⁷⁹ E. Rosati, *Copyright...*, art. 17, s. 324.

⁸⁰ J. Oster [w:] *BeckOK Urheberrecht*, UrhDaG, § 2, nb. 2.

⁸¹ W komentarzu zamiennie używam terminów „organizacja radiowa lub telewizyjna”, „organizacja nadawcza”, „nadawca”.

organizację oraz na przekazywaniu do powszechnego odbioru wszelkich materiałów dodatkowych w stosunku do takiego nadania”. Chodzi tu o usługi mające wyraźny i zależny związek z programem nadawanym przez konkretną organizację nadawczą. Sformułowania zawarte w definicji dodatkowej usługi online mogą nasuwać pewne skojarzenia z audiowizualnymi usługami na żądanie (np. VoD), dlatego w motywie 8 dyrektywy 2019/789 wyjaśniono, że chodzi tu o zapewnienie dostępu do materiałów, które wzbogacają lub w inny sposób poszerzają programy telewizyjne i radiowe nadawane przez organizację radiową lub telewizyjną, np. poprzez zapowiedzi, poszerzanie, uzupełnianie lub ocenę treści danego programu. Definicją tej usługi **nie zostało objęte** zapewnianie dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną niezależnie od konkretnego nadania organizacji radiowej lub telewizyjnej, np. usługi dostępu do poszczególnych utworów muzycznych lub audiowizualnych, albumów muzycznych lub nagrań wideo (tzw. VoD).

46. Definicja dodatkowej usługi online obejmuje zasadniczo trzy formy działalności nadawców:

- 1) rozpowszechnianie „własnych” programów online równocześnie z ich pierwotną emisją;
- 2) rozpowszechnienie poszczególnych audycji⁸² z opóźnieniem (tj. w określonym czasie po ich pierwotnej emisji);
- 3) przekazywanie odbiorcom dodatkowych materiałów w stosunku do emisji, wyprodukowanych przez nadawcę⁸³.

Pierwsza ze wskazanych usług (określana jako simulcasting) polega generalnie na linearnym (liniowym) nadawaniu swoich własnych programów (przez konkretną organizację radiową lub telewizyjną) za pośrednictwem internetu, przy czym to rozpowszechnianie online stanowi dodatkowy „kanał dystrybucyjny” tego samego programu, który dla użytkowników jest już dostępny w tym samym czasie za pośrednictwem tradycyjnych środków przekazu (np. z nadajników naziemnych lub satelity).

Druga usługa (określana jako catch-up) sprowadza się zasadniczo do rozpowszechniania przez konkretnego nadawcę swoich audycji radiowych lub telewizyjnych za pośrednictwem internetu, ale z pewnym opóźnieniem czasowym w stosunku do pierwotnej ich emisji w programie. Z treści dyrektywy 2019/789 nie wynika, jak długie miałyby to być opóźnienie, wydaje się więc, że unijny prawodawca nie chciał jednoznacznie przesądzać tej kwestii. W praktyce będzie to zwykle okres od 7 do 30 dni po nadaniu w programie konkretnej audycji (np. filmu, audycji rozrywkowej)⁸⁴.

Największe wątpliwości wzbudza trzecia ze wskazanych wyżej usług. Zasadniczo chodzi tu o udostępnianie w serwisach internetowych nadawcy dodatkowych materiałów, które mają uzupełniać wiedzę odbiorców na temat audycji zawartych w nadawanym programie (np. zapowiedzi, uzupełniania lub oceny treści danej audycji). Usługą tą **nie jest więc objęty** dostęp do poszczególnych utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, które zostały włączone do programu telewizyjnego lub radiowego ewentualnie niepowiązanych z żadnym programem nadawanym przez organizację radiową lub telewizyjną (np. dostęp do poszczególnych utworów

⁸² Chodzi o audycje (np. konkretne filmy, audycje rozrywkowe) zawarte w nadawanym programie.

⁸³ Szerzej: A. Matlak, *Projekt unijnego rozporządzenia dotyczącego nadawania oraz reemisji programów radiowych i telewizyjnych z wykorzystaniem cyfrowych kanałów dystrybucyjnych* [w:] *Qui bene dubitat, bene sciet. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Ewie Nowińskiej*, red. J. Barta, J. Chwalba, R. Markiewicz, P. Wasilewski, Warszawa 2018, s. 384 i n.

⁸⁴ We wniosku uzasadniającym wprowadzenie projektu rozporządzenia, które następnie przyjęło formę dyrektywy 2019/789, wyjaśniono jedynie, że telewizja typu catch-up umożliwia konsumentom oglądanie programów w dowolnie wybranym czasie. Ogólnie rzecz biorąc, podstawą tej koncepcji jest weryfikacja praw do emisji programu w ustalonym okresie, zazwyczaj od 7 do 30 dni po nadaniu, por. wniosek 2016/0284 (COD), s. 1, przyp. 2.

muzycznych lub audiowizualnych, albumów muzycznych lub nagrań wideo, m.in. usługi wideo na żądanie, VoD).

47. Z motywu 8 dyrektywy 2019/789 wynika, że ma ona zastosowanie również do dodatkowych usług online, do których – pomimo ich wyraźnego i zależnego związku z nadaniem – użytkownicy mogą mieć **dostęp oddzielnie** od usługi nadawczej bez konieczności uprzedniego uzyskania przez nich dostępu do tej usługi nadawczej, np. za pośrednictwem abonamentu. Wyjaśniono przy tym, że dyrektywa nie wpływa na swobodę oferowania przez organizacje nadawcze takich dodatkowych usług online nieodpłatnie lub za opłatą.
48. W treści definicji ustawowej z art. 6 ust. 1 pkt 26 pr. aut. znajdujemy odesłanie do pojęcia **systemu teleinformatycznego** w rozumieniu art. 2 pkt 3 u.s.u.d.e. Z powołanego przepisu wynika, że system teleinformatyczny oznacza zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z 12.07.2024 r. – Prawo komunikacji elektronicznej⁸⁵.

W definicji „dodatkowej usługi online” chodzi więc zasadniczo o usługę⁸⁶, za pośrednictwem której sam nadawca (lub podmiot działający pod kontrolą i na odpowiedzialność nadawcy) przekazuje do powszechnego odbioru programy, audycje lub materiały dodatkowe odnoszące się do nadawanego programu (wskazane w pkt 46 powyżej).

W związku z tym, że definicja ustawowa dodatkowej usługi online z art. 6 ust. 1 pkt 26 pr. aut. wzorowana jest na regulacji wynikającej z dyrektywy 2019/789, prounijna wykładnia tego pojęcia powinna uwzględniać opisane wyżej zasady, wynikające przede wszystkim z motywu 8 oraz art. 2 pkt 1 dyrektywy 2019/789.

Michał Wyrwiński

7. Licencja

49. Definicja pojęcia licencji została wprowadzona wraz z implementacją dyrektywy 2019/790, choć nie jest to zmiana, która wyraźnie wynika z konieczności implementacji tej dyrektywy.
50. Jak wskazuje się w literaturze, słowo „licencja” może być rozumiane jako umowa łącząca podmiot udzielający upoważnienia do korzystania z danego dobra oraz beneficjenta tego upoważnienia (umowa licencyjna). Jednak możliwe jest również użycie słowa „licencja” tylko w wąskim rozumieniu, czyli jako samo upoważnienie⁸⁷. Trudno wskazać w uzasadnieniu do nowelizacji wyjaśnienie normatywnego znaczenia definicji, która została dodana w omawianym przepisie. Treść tej definicji na pierwszy rzut oka może wydawać się przydatnym uproszczeniem redakcyjnym. Jednak w mojej ocenie (w konsekwencji analizy całej konstrukcji prawnej licencji oraz na podstawie treści poszczególnych przepisów ustawy) stosowanie tej definicji może prowadzić do wątpliwości zarówno praktycznych, jak i teoretycznych.

⁸⁵ Dz.U. poz. 1221.

⁸⁶ Udostępnianą np. za pośrednictwem konkretnego serwisu internetowego lub strony internetowej.

⁸⁷ Tak m.in. J. Barta, R. Markiewicz [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 414–418; A. Niewęglowski, *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 41, teza 38.

51. Umowa licencyjna jest umową konsensualną, na mocy której beneficjent licencji (licencjobiorca) uzyskuje uprawnienie do zgodnego z prawem korzystania z określonego dobra (np. utworu w rozumieniu prawa autorskiego) za zgodą udzieloną przez podmiot dysponujący uprawnieniem w tym zakresie. Umowa ta może być odpłatna lub nieodpłatna. Jedną z cech charakteryzujących umowę licencyjną jest możliwość udzielenia wyłączności na korzystanie (licencja wyłączna). Również dopuszczalne jest ukształtowanie jej jako niewyłącznej, czyli takiej, która nie wyklucza udzielenia przez licencjodawcę podobnej licencji na rzecz osób trzecich, które będą uprawnione do korzystania z danego dobra w takim samym zakresie.
52. W literaturze toczy się dyskusja na temat obligacyjnego⁸⁸ lub rozporządzającego charakteru⁸⁹. W tej dyskusji za bardziej przekonujące uznaje stanowisko przyjmujące zobowiązująco-upoważniający charakter umowy licencyjnej⁹⁰. Wprowadzona definicja nie wpływa w mojej ocenie na argumentację ani wnioski dotyczące wzmiankowanego zagadnienia. Ustawodawca nie zdecydował się na wyraźną ingerencję w konstrukcję prawną licencji w prawie autorskim, co mogłoby rozwiązać liczne problemy praktyczne.
53. Słowo „licencja” zostało użyte przez ustawodawcę wielokrotnie w treści całego Prawa autorskiego, jednak nie we wszystkich przepisach ma ono takie samo znaczenie. Gdyby jednoznacznie i konsekwentnie stosować pojęcie licencji w taki sposób, jak zostało zdefiniowane w omawianym przepisie, to treść niektórych dalszych przepisów stanowiłaby częściowe superfluum⁹¹.
54. Natomiast w przepisach kluczowych dla regulacji konstrukcji prawnej licencji ustawodawca pozostawił treść, która nie daje się pogodzić z literalnym stosowaniem nowej definicji słowa „licencja”, ponieważ mowa jest o „udzieleniu licencji”. Taka treść przepisu została zastosowana zarówno w „nowych” przepisach, które są wprowadzone do Prawa autorskiego na mocy omawianej nowelizacji z 2024 r. (np. art. 47¹ ust. 1), jak i w przepisach dotychczas obowiązujących (np. art. 57, 65, 67). Co więcej, w art. 67 ust. 3 pr. aut. jest mowa o „uzyskanej licencji”. Nie sposób zastosować wprost słowa „licencja” tak zdefiniowanego do przepisów wskazanych np. w tym miejscu, ponieważ umowa jako czynność dwustronna nie jest „udzielana” drugiej stronie. Umowa stanowi konsekwencję porozumienia wynikającego z co najmniej dwóch zgodnych oświadczeń woli. Zatem wprowadzona definicja nie ułatwia zastosowania cytowanych przepisów.
55. Ponadto w treści wielu przepisów pozostało sformułowanie o „umowie licencyjnej”⁹². Nie jest jasne, czy należy przyjąć wykładnię, zgodnie z którą jest to pojęcie tożsame z licencją, o której

⁸⁸ Tak m.in. B. Gawlik, *Umowa know-how. Zagadnienia konstrukcyjne*, ZNUJ PWiOWI 1974/3, s. 98; M. Kępiński [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13; *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2013; Z. Okoń, *Charakter prawny umowy licencyjnej*, ZNUJ PPWI 2009/3, s. 43.

⁸⁹ S. Sołtyński, *Czynności rozporządzające. Przyczynek do analizy podstawowych pojęć cywilistycznych* [w:] *Rozprawy z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Czachórskiego*, red. J. Bleszyński, J. Rajski, Warszawa 1985, s. 315.

⁹⁰ M. Wyrwiński [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*, t. 1, red. R. Markiewicz, Warszawa 2021, s. 1476–1477.

⁹¹ Jako przykład można wskazać: art. 35¹⁶ pr. aut.: „instytucja dziedzictwa kulturowego zainteresowana korzystaniem z utworów niedostępnych w handlu lub organizacja zbiorowego zarządzania zainteresowana zawarciem umowy licencji niewyłącznej, o której mowa w art. 67 ust. 2”. Na tej samej zasadzie użyto pojęcia umowy licencji także w dalszych przepisach, m.in. art. 35¹⁸, 35¹⁹ pr. aut.

⁹² Por. M. Czajkowska-Dąbrowska, A. Pązik, K. Wojciechowski [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*, t. 2, red. R. Markiewicz, Warszawa 2021, s. 2372, gdzie podnoszone są przekonujące argumenty na temat rozróżnienia między licencją a umową licencyjną.

mowa w art. 6 pkt 27 pr. aut., a określenie to stanowi inny opis tego samego zakresu (czyli umowy o korzystanie). W konsekwencji zasygnalizowanych wątpliwości można postawić tezę o trudnych do przewidzenia skutkach prawnych tego zakresu nowelizacji.

Andrzej Matlak

Art. 6². [Rozpowszechnianie utworów w ramach świadczenia dodatkowej usługi online]

1. Rozpowszechnianie przez organizację radiową lub telewizyjną w sposób przewodowy lub w sposób bezprzewodowy utworów:

- 1) zawartych w audycjach radiowych,
- 2) zawartych w audycjach telewizyjnych o charakterze informacyjnym, publicystycznym lub będących jej własnymi produkcjami w całości przez nią finansowanymi,
- 3) stanowiących materiały dodatkowe w stosunku do audycji, o których mowa w pkt 1 i 2

– w ramach świadczenia dodatkowej usługi online, jak również zwielokrotnianie tych utworów, niezbędne w celu świadczenia dodatkowej usługi online, umożliwienia dostępu do niej lub korzystania z niej w odniesieniu do audycji, o których mowa w pkt 1 i 2, i materiałów dodatkowych, o których mowa w pkt 3, uznaje się, do celów wykonywania praw autorskich dotyczących tych czynności, za mające miejsce wyłącznie w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w którym organizacja radiowa lub telewizyjna posiada swoje główne przedsiębiorstwo.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do nadawania audycji telewizyjnych z wydarzeń sportowych oraz zawartych w tych nadaniach utworów.

1. Dodanie w Prawie autorskim nowego przepisu art. 6² jest konsekwencją implementacji do polskiego prawa dyrektywy 2019/789. Artykuł 2 pkt 1 tej dyrektywy zawiera definicję dodatkowej usługi online. Polega ona „na przekazywaniu do powszechnego odbioru, przez organizację radiową lub telewizyjną lub pod jej kontrolą i na jej odpowiedzialność, programów telewizyjnych lub radiowych równocześnie z ich nadawaniem lub w określonym czasie po ich nadaniu przez tę organizację oraz na przekazywaniu do powszechnego odbioru wszelkich materiałów dodatkowych w stosunku do takiego nadania”⁹³. Chodzi tu o usługi mające wyraźny i zależny związek z nadawanym programem. W ramach tak zdefiniowanej usługi można dostrzec zasadniczo trzy formy działalności nadawców:

- 1) rozpowszechnianie „własnych” programów online równocześnie z ich pierwotną emisją;
- 2) rozpowszechnienie poszczególnych audycji⁹⁴ z opóźnieniem (tj. w określonym czasie po ich pierwotnej emisji);
- 3) przekazywanie odbiorcom dodatkowych materiałów w stosunku do emisji, wyprodukowanych przez nadawcę.

Szersze omówienie wskazanych wyżej usług znajduje się w komentarzu do art. 6 ust. 1 pkt 26 pr. aut., zawierającego definicję ustawową dodatkowej usługi online.

⁹³ Sformułowania zawarte w definicji dodatkowej usługi online mogą nasuwać pewne skojarzenia z audiowizualnymi usługami na żądanie (np. VoD), dlatego w preambule dyrektywy 2019/789 wyjaśniono, że chodzi tu o zapewnienie dostępu do materiałów, które wzbogacają lub w inny sposób poszerzają programy telewizyjne i radiowe nadawane przez organizację radiową lub telewizyjną, np. poprzez zapowiedzi, poszerzanie, uzupełnianie lub ocenę treści danego programu. Zwrócono przy tym uwagę, że zapewnianie dostępu do poszczególnych utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, które zostały włączone do programu, nie powinno być uznawane za dodatkową usługę online. Definicją tej usługi nie została objęta także zapewnianie dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną niezależnie od emisji, np. usługi dostępu do poszczególnych utworów muzycznych lub audiowizualnych, albumów muzycznych lub nagrań wideo – por. motyw 8 dyrektywy 2019/789.

⁹⁴ Chodzi o audycje (np. konkretne filmy, audycje rozrywkowe) zawarte w nadawanym programie.